

De tevredenheid van leerlingen en hun ouders over de ondersteuning geboden via het ondersteuningsmodel

Een casestudieonderzoek

Bijlagen deel I

**Elke Struyf, Karine Verschueren, Liesbeth Bogaert & Kathleen
Bodvin**

Inhoud

Bijlage 1: Uitnodigingsbrief voor ondersteuningsnetwerken	2
Bijlage 2: Infobrief voor ouders van mogelijke casussen.....	7
Bijlage 3: Uitnodigingsbrief voor leerlingen en ouders	8
Bijlage 4: Interviewleidraad kleuter en leerlingen eerste leerjaar basisonderwijs	11
Bijlage 5: Interviewleidraad leerlingen tweede tot vierde leerjaar lager onderwijs	20
Bijlage 6: Interviewleidraad leerlingen 3 ^{de} graad lager onderwijs en secundair onderwijs	25
Bijlage 7: Interviewleidraad ouders	31
Bijlage 8: Interviewleidraad leraar	42
Bijlage 9: Interviewleidraad ondersteuner	46

Bijlage 1: Uitnodigingsbrief voor ondersteuningsnetwerken

KU LEUVEN

Antwerpen, 22 januari 2019

Betreft: Onderzoek naar ondersteuning in het kader van het ondersteuningsmodel M-decreet

Beste mevrouw, heer

Wij schrijven u aan als aanspreekpunt van het ondersteuningsnetwerk Limburg Vrij¹. Graag vragen we uw hulp bij een onderzoek over ondersteuning die geboden wordt in het kader van het ondersteuningsmodel M-decreet.

Op 1 september 2017 ging een nieuw ondersteuningsmodel van start. In het voorjaar van 2019 voeren we een casestudie onderzoek uit naar de ervaringen met de ondersteuning geboden door scholen voor buitengewoon onderwijs, o.a. vanuit de ondersteuningsnetwerken. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit Antwerpen en KU Leuven in opdracht van het departement Onderwijs & Vorming. Doel van het project is in kaart te brengen hoe de ondersteuning voor de leraar en de leerling concreet vorm krijgt, hoe betrokkenen de ondersteuning ervaren en wat de gepercipieerde effecten zijn van de ondersteuning. Per casus beogen we een gesprek met de leerling, diens ouder(s) of opvoeder(s), klasleraar of klastitularis en de betrokken ondersteuner. De brief vanuit het departement Onderwijs & Vorming in bijlage benadrukt het belang van dit onderzoek.

Om zicht te krijgen op de concrete ondersteuning wensen we drie à vier authentieke casussen van leerlingen uit scholen voor gewoon onderwijs in uw ondersteuningsnetwerk, die ondersteuning ontvangen vanuit een school voor buitengewoon onderwijs in uw ondersteuningsnetwerk, te bestuderen. We richten ons tot de aanspreekpunten van de ondersteuningsnetwerken om via de scholen voor buitengewoon onderwijs de nodige casussen te vinden. Wij zijn ons ervan bewust dat het hier gaat om vertrouwelijke informatie. We zullen de diverse betrokkenen dan ook goed informeren over het doel van het onderzoek en hun toestemming vragen. Voor de gesprekken met leerlingen en hun ouders (opvoeders) gaan we op huisbezoek. De ervaringen van de leraar en de ondersteuner verzamelen we via een telefonisch interview. Elk gesprek duurt een half uur tot maximaal één uur. De deelnemende gezinnen ontvangen een kleine attentie voor de deelname aan het gesprek. De gesprekken zullen doorgaan in de periode maart-april 2019. We rapporteren volledig anoniem over de verzamelende gegevens.

Wat vragen we van u als aanspreekpunt van ondersteuningsnetwerk Limburg Vrij?

Wij vragen van u dat u meehelpt bij de werving van casussen door (a) in totaal 10 casussen aan te reiken volgens criteria die hieronder nader worden uitgelegd en (b) drie à vier door ons geselecteerde casussen om toestemming voor deelname te vragen. Hieronder wordt precies uitgelegd hoe dit dient te gebeuren.

Waarom zou u deelnemen aan dit onderzoek?

Het bekomen van voldoende gevarieerde casussen uit verschillende ondersteuningsnetwerken is belangrijk om een goed beeld te krijgen van de diverse ervaringen op het terrein. Deze deelname is ook een unieke kans om uw stem te laten horen ter optimalisering van de werking van het ondersteuningsmodel. We zullen na afloop en vrijgave van het onderzoek uitvoerig informeren over de onderzoeksresultaten. Wij hopen dan ook op uw positief antwoord.

---

¹ Mocht u niet het aanspreekpunt van ondersteuningsnetwerk Limburg Vrij zijn, kan u ons aub in contact brengen met de juiste persoon?

Kan u aub tegen **30 januari** laten weten of u bereid bent om mee te helpen aan de werving van casussen? U mag hiervoor mailen naar OnderzoekONW@uantwerpen.be of telefonisch contact opnemen met Kathleen Bodvin (telefoonnummer: 03 265 42 39). Bij deelname ontvangen we graag asap de ingevulde fiches van tien leerlingen, bij voorkeur uiterlijk op **8 februari**.

Contacteer ons gerust indien u nog vragen heeft.

Dank alvast om onze vraag te overwegen en vriendelijke groeten,

Dr. Kathleen Bodvin, Prof. dr. Elke Struyf, Prof. dr. Karine Verschueren en Prof. Dr. Katja Petry

1. U reikt ons 10 leerling casussen aan die voldoen aan bepaalde criteria

We vragen u om in totaal 10 leerlingen uit scholen voor gewoon onderwijs binnen jullie ondersteuningsnetwerk, die voor type basisaanbod of type 6 ondersteuning krijgen vanuit een school voor buitengewoon onderwijs binnen jullie ondersteuningsnetwerk, aan te reiken. Van belang is dat deze leerlingen minimaal sinds de start van dit schooljaar ondersteuning krijgen en waarbij de ondersteuning gedurende de rest van dit schooljaar verder loopt. De geselecteerde leerlingen hebben een gemotiveerd verslag, een verslag of oud inschrijvingsverslag. Graag ontvangen we 6 casussen uit type basisaanbod en 4 casussen uit type 6, waarvan evenveel casussen uit het basisonderwijs (kleuteronderwijs en/of lager onderwijs) als uit het secundair onderwijs. Anders gesteld, in de mate van het mogelijke ontvangen we graag 6 casussen van een leerling met ondersteuning voor type basisaanbod, waarvan 3 uit het basisonderwijs (kleuteronderwijs en/of lager onderwijs) en 3 uit het secundair onderwijs, alsook 4 casussen van een leerling met ondersteuning voor type 6, waarvan 2 uit het basisonderwijs (kleuteronderwijs en/of lager onderwijs) en 2 uit het secundair onderwijs.

Indien meer leerlingen dan nodig in aanmerking komen om geselecteerd te worden, dan kiest u de leerlingen in het kleuteronderwijs en/of lager onderwijs en secundair onderwijs wiens achternaam eerst in het alfabet komt.

Voor elk van de tien gekozen leerlingen vult u een invulformulier in (zie hieronder en in bijlage). Deze invulformulieren bezorgt u zo snel als mogelijk en bij voorkeur **uiterlijk op 8 februari** aan de onderzoekers (via OnderzoekONW@uantwerpen.be). Deze korte deadline hangt samen met het feit dat het verkrijgen van de effectieve toestemming van ouders nog behoorlijk wat tijd kan vragen en de overheid in juni reeds eerste resultaten over dit onderzoek verwacht.

2. De onderzoekers selecteren drie à vier casussen

Het onderzoeksteam kiest uit de lijst van 10 leerlingen, drie à vier casussen op basis van de gegevens uit het invulformulier. De overige casussen zijn reserve en worden genummerd in volgorde van voorkeur waarin ze worden aangesproken indien nodig. Wij houden daarbij rekening met enkele overkoepelende criteria, zodat we voldoende variatie in casussen krijgen.

3. U spreekt de geselecteerde leerlingen en hun ouders aan

Zodra wij 3 à 4 casussen hebben geselecteerd, brengen we u hiervan op de hoogte. U bezorgt zo snel als mogelijk een door ons opgestelde infobrief aan de geselecteerde leerlingen en diens ouders (opvoeders). In deze infobrief staat meer informatie over het onderzoek en de vraag tot deelname aan het onderzoek. Indien u inschat dat de ouders beter via de betrokken ondersteuner, de zorgcoördinator of leerlingenbegeleider van de school of de betrokken klasleraar/klastitularis worden aangesproken, dan mag dat ook via hen gebeuren. U kan hen hiervoor informeren via een door ons opgestelde algemene infobrief. Het is voor ons een grote hulp indien u de toestemmingen tot deelname aan het onderzoek ook in dat geval mee opvolgt.

Bij voorkeur geeft uzelf/de betrokken ondersteuner/de zorgcoördinator of leerlingenbegeleider/de klasleraar of klastitularis een toelichting aan de ouders (en de leerling) bij de infobrief of overloopt iemand van jullie de infobrief samen met de ouders (en de leerling). Indien ouders en leerling toezeggen tot deelname, kunnen ze de onderzoekers rechtstreeks contacteren of hun contactgegevens via u aan ons bezorgen. Indien de ouders en leerling niet toestemmen, dan brengt u Kathleen Bodvin meteen op de hoogte (via OnderzoekONW@uantwerpen.be) en spreekt u de eerst volgende reserve leerling en zijn/haar ouders aan.

Van zodra wij de toestemming en contactgegevens van de ouders (en de leerling) ontvangen, nemen wij met hen contact op om het gesprek concreet in te plannen.

4. U bezorgt ons de contactgegevens van de betrokken leraar en ondersteuner

O dat weet ik niet

12. Wat is volgens jou nog andere belangrijke info bij deze casus (optioneel):

Bijlage 2: Infobrief voor ouders van mogelijke casussen

KU LEUVEN

Betreft: Onderzoek naar ondersteuning in het kader van het ondersteuningsmodel M-decreet

Beste mevrouw, heer

Op 1 september 2017 ging een nieuw ondersteuningsmodel van start. In het voorjaar van 2019 start een onderzoek naar de ervaringen met de ondersteuning in het gewoon onderwijs geboden door scholen voor buitengewoon onderwijs. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit Antwerpen en KU Leuven in opdracht van het departement Onderwijs & Vorming. Doel van het project is in kaart te brengen hoe de ondersteuning voor de leraar en de leerling concreet vorm krijgt, hoe betrokkenen de ondersteuning ervaren en wat de effecten zijn van de ondersteuning.

Het bekomen van voldoende gevarieerde casussen uit verschillende ondersteuningsnetwerken is belangrijk om een goed beeld te krijgen van de diverse ervaringen. Hiertoe selecteren de ondersteuningsnetwerken enkele leerlingen die voldoen aan bepaalde criteria. Op basis van anonieme beschrijvingen van deze leerlingen, selecteren onderzoekers vervolgens enkele leerlingen voor deelname.

Via deze brief informeert het ondersteuningsnetwerk jullie dat ze anoniem enkele gegevens (zoals geslacht en leeftijd) van uw kind doorgeven aan de onderzoekers, om hen toe te laten om een selectie van deelnemers op basis van een aantal criteria te maken. Indien uw kind geselecteerd wordt, dan wordt u daarvan op de hoogte gebracht en wordt uw toestemming tot deelname aan onderzoek gevraagd, waarbij ook alles anoniem verwerkt wordt. Indien de onderzoekers uw kind niet selecteren, dan worden deze anonieme beschrijvingen vernietigd.

Contacteer ons gerust indien u nog vragen heeft.

Vriendelijke groeten,

Liesbeth Bogaert, Kathleen Bodvin, Elke Struyf, Karine Verschueren en Katja Petry
OnderzoekONW@uantwerpen.be

Telefoonnummer Liesbeth Bogaert/Kathleen Bodvin: 03 265 42 39

Bijlage 3: Uitnodigingsbrief voor leerlingen en ouders

KU LEUVEN

Beste leerling

Jij ontvangt deze brief omdat je op school extra ondersteuning of hulp krijgt. We willen graag met jou praten over deze ondersteuning en wat je hiervan vindt. We willen ook met je ouders, je meester/juf/klastitularis en je ondersteuner hierover praten. Zij krijgen van ons ook een brief.

Hopelijk wil je mee werken aan dit project. Je krijgt hiervoor een filmticket.

Heb je zelf nog vragen, mail dan naar OnderzoekONW@uantwerpen.be of telefoneer naar Liesbeth of Kathleen (telefoonnummer: 03 265 42 39).

Groetjes en alvast dank je wel,
Liesbeth Bogaert, Kathleen Bodvin, Elke Struyf, Karine Verschueren en Katja Petry

Aan de ouders van .....

Beste ouder

In het kader van een onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid zijn we op zoek naar een aantal leerlingen uit het gewoon onderwijs die extra ondersteuning krijgen. U ontvangt deze brief omdat uw kind extra ondersteuning krijgt.

Mogen we u en uw kind aub een aantal vragen stellen over de ondersteuning die uw kind krijgt? We willen graag weten wat jullie van deze ondersteuning vinden. We wensen een gesprek te plannen met u als ouder en we wensen een gesprek te plannen met uw kind. Het gesprek met u en het gesprek met uw kind worden bij voorkeur achtereenvolgens gepland. Elk gesprek duurt een half uur tot maximaal één uur. We komen hiervoor tot bij jullie thuis. Als dank voor jullie deelname, ontvangen jullie een filmticket.

Nadat we jullie gesproken hebben, willen we ook een gesprek voeren met de klasleraar of klastitularis van uw kind en de betrokken ondersteuner. Ook voor deze gesprekken hebben we jullie toestemming nodig. We wisselen geen informatie over de gesprekken uit.

Na afloop van het onderzoek noteren we onze algemene bevindingen in een onderzoeksrapport. Hier vermelden wij op geen enkele manier uw naam of de naam van uw kind. De rapportering gebeurt dus volledig anoniem. Indien u graag dit onderzoeksrapport ontvangt, kunnen wij u dit per mail bezorgen.

We hopen dat u aan dit onderzoek wil meewerken. Kan u de antwoordfiche onderaan deze brief invullen? U kan dit op papier invullen en bezorgen aan mevrouw/meneer ..... of u kan deze antwoordfiche online invullen via de link <https://tinyurl.com/OnderzoekONW>.

Indien u nog vragen hebt, kan u ons mailen (OnderzoekONW@uantwerpen.be) of bellen (telefoonnummer Liesbeth en Kathleen: 03 265 42 39).

Dank alvast om onze vraag te overwegen en vriendelijke groeten,

Liesbeth Bogaert, Kathleen Bodvin, Elke Struyf, Karine Verschueren en Katja Petry

Ik ..... (naam ouder), ouder van ..... (naam leerling), ga akkoord om deel te nemen aan het onderzoek.

Ik geef hiermee toestemming tot een gesprek met mezelf, mijn kind, de klasleraar of klastitularis van mijn kind en de betrokken ondersteuner.

Mijn kind is op de hoogte van dit onderzoek en gaat hier ook mee akkoord.

Info van leerling:

Mijn kind is een jongen / meisje (duid aan).

Mijn kind is ..... (vul in) jaar oud.

Mijn kind zit in het ..... (vul in) leerjaar.

Mijn kind krijgt ondersteuning voor ..... (vul in)

Info van de school van uw kind

Naam school:

Adres school:

Info van de ouder

Telefoonnummer ouder:

E-mailadres ouder:

Thuisadres ouder (straatnaam + nummer, postcode + plaats):

Datum van vandaag:

Handtekening ouder:

Voorkeur moment van gesprek met ouder en kind (duid aan wat past, meerdere antwoorden zijn mogelijk, voorzie hiervoor ongeveer 1,5 uur tot 2 uur maximum).

Op een maandag avond (tussen ..... uur en ..... uur)

Op een dinsdag avond (tussen ..... uur en ..... uur)

Op een woensdag (tussen ..... uur en ..... uur)

Op een donderdag avond (tussen ..... uur en ..... uur)

Op een vrijdag avond (tussen ..... uur en ..... uur)

We kunnen ons gemakkelijk vrij maken in de krokusvakantie (4 tot 8 maart)

We kunnen ons gemakkelijk vrij maken in de eerste week van de paasvakantie (8 tot 12 april)

Bijlage 4: Interviewleidraad kleuters en leerlingen eerste leerjaar - basisonderwijs

Project ONW: Vragen kleuters en leerlingen 1ste leerjaar - basisonderwijs

Vragen

<ul style="list-style-type: none"> • Welkom: Dag X (<i>naam van het kind</i>). Ik ben ... (<i>naam student</i>). Wat leuk dat je even met mij wil praten over de hulp die je krijgt op school voor... (<i>omschrijving problematiek</i>). <p>Eerst wil ik nog iets zeggen over dit toestel. Weet jij wat het is? (<i>Wijs naar de audio-recorder</i>) Hiermee ga ik ons gesprekje opnemen. Dan moet ik niet alles opschrijven. Je hoeft er niet op te letten. Ik leg het hier aan de kant.</p> <p>Ik ga ook nog even zeggen wie ik ben: Ik ben X (<i>naam student</i>) en ik ga naar school om juf/meester in ... te worden. Weet jij al wat je later wil worden? Wat vind jij leuk om te doen op school (knutselen, tellen/rekenen, ...)? Wat doe jij het allerliefste in het weekend? Of tijdens de vakantie? Heb jij broers/zussen?...</p> <p>Leuk om jou al wat beter te kennen. Nu zou ik jou graag enkele vraagjes willen stellen. Is dat goed?</p>	<p><i>Tips voor studenten</i></p> <p><i>Gebruik de terminologie die aan bod kwam in het gesprek met de ouders.</i></p> <p><i>Houd hier een kort gesprekje met de leerling om te wennen aan de situatie en aan elkaar. Maak dit zo concreet mogelijk (bv. doorvragen op hobby's: hoe vaak doe jij dat? wat doen jullie dan?).</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Informed consent ondertekenen: niet nodig voor leerlingen van deze leeftijd 	

1 OVERZICHT: wie is betrokken? (2 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Kijk, hier heb ik kaartjes van mensen die kinderen/leerlingen op school helpen als ze moeilijkheden hebben met iets. <ul style="list-style-type: none"> ○ Wie helpt jou met ...? (<i>omschrijving problematiek</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bv. ondersteuner, leraar, zorgleraar of leerlingbegeleider van de school, CLB-medewerker, klasgenoot, externe hulpverlener (zoals logopedist, psycholoog, kinesitherapeut, kinderpsychiater), andere... (<i>Gebruik hier de naam van de ondersteuningsfiguur.</i>) 	<p><i>Leg de kaartjes open voor de leerling. Laat hem/haar de kaartjes aanduiden van de personen die hem/haar ondersteuning bieden.</i></p>
---	---

2 KERN: inzicht in de ondersteuning door belangrijkste ondersteuningsfiguur van de leerling (bv. leraar, ondersteuner) (5 minuten)

Vorm, inhoud, effect en ervaring van de ondersteuning (concreet)

Tip! Vertrek van een concrete ervaring, bv. Denk eens terug aan de laatste keer dat X je op school heeft geholpen.

<ul style="list-style-type: none"> • Denk eens terug aan de laatste keer dat je op school geholpen werd door X (<i>naam ondersteuningsfiguur</i>). <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat hebben jullie dan samen gedaan? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat doet X? Wat doe jij? ▪ Heb jij bepaalde hulpmiddeltjes? Kan je mij die eens tonen? ▪ Waar helpt X jou? (in de klas, in een apart lokaal) ▪ Helpt X alleen jou of helpt hij/zij nog andere klasgenootjes? • Op deze kaartjes staan gezichtjes die allemaal een ander gevoel uitdrukken. 	<p><i>Zorg ervoor dat je een zo volledig mogelijk beeld krijgt van wat de ondersteuningsfiguur juist doet voor de leerling. Maak dit zo concreet mogelijk – vraag naar oefeningen, illustratiemateriaal. Neem hier eventueel een foto van.</i></p> <p><i>Als de leerling moeite heeft</i></p>
--	---

<p>Denk terug aan de laatste keer dat je hulp kreeg van X. Hoe voelde je je toen? (gevoel/ervaring)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je mij hierover iets meer vertellen? Waarom voel(de) je je zo? • Welke dingen op school gaan er beter doordat X je helpt? (effect) <ul style="list-style-type: none"> ○ Deze kaartjes tonen allemaal dingen die beter kunnen gaan als iemand je helpt. Is er een kaartje bij dat toont wat er voor jou op school beter gaat sinds X je helpt? Kan je mij daar iets meer over vertellen? <ul style="list-style-type: none"> • Bv. opletten tijdens de les, begrijpen van de les, leren van leerstof (cfr. symbool HOOFD: kennis) • Bv. je goed voelen op school, graag naar school komen, gemotiveerd zijn om dingen bij te leren (cfr. symbool HART: attitudes) • Bv. omgaan met moeilijke gevoelens (coping), omgaan met anderen (sociale vaardigheden), omgaan met moeilijke leerstof (cfr. symbool HANDEN: vaardigheden) <p>Oké, heel goed.</p>	<p><i>met concreet te antwoorden, kan je hem/haar bv. vragen 'denk eens terug aan de laatste keer dat X je geholpen heeft, in de klas of in een aparte sessie...'</i></p> <p><i>Stel deze vragen enkel voor de belangrijkste ondersteuningsfiguur. Vraag dit vooraf aan de ouder(s).</i></p>
--	--

3 ERVARINGEN met en TEVREDENHEID over de ondersteuning (algemeen) (5 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Je hebt al verschillende dingen samen gedaan met.... (naam ondersteuningsfiguur) Kan je een voorbeeld geven van iets wat je leuk vond? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring leuk/fijn/...? • Kan je een voorbeeld geven van iets wat je niet zo leuk vond? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring niet leuk/moeilijk/...? • Wat vind jij ervan dat je geholpen wordt op school met... <ul style="list-style-type: none"> ○ Welk gezichtje past bij hierbij? 	<p><i>Gebruik de graadmeter.</i></p>
--	--------------------------------------

4 Afrondende vragen (1 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb al mijn vraagjes gesteld. Wil jij nog iets vertellen? 	
---	--

5 AFSLUITEN (0.5 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Deelnemer bedanken voor medewerking:</i> Oké, fijn dat je wilde meewerken. Je hebt dat supergoed gedaan! • <i>Filmticket/waardebbon overhandigen:</i> Om je te bedanken heb ik nog een geschenkje voor jou. 	
---	--

BIJLAGE 1: Verdiepingsvragen voor tussendoor

Ongericht doorvragen:

- Kan je een voorbeeld geven van wat je bedoelt?
- Kan je dit wat verder uitleggen?
- Kan je hierover iets meer zeggen?
- Hoe bedoel je?
- Het is voor mij nog niet helemaal duidelijk...
- Kan je er nog meer voorbeelden geven?
- *Antwoord herhalen op vragende toon*
- *Vraag herhalen*
- *Maak zichtbare signalen hoorbaar (bv. Aan de manier waarop je je hoofd schudt, zie ik dat je het hier echt niet mee eens bent...).*

Gericht expliciet doorvragen:

- Hoe kwam dat?
- Wanneer wat dat?
- En toen?

Als je niet zeker bent of je het antwoord goed hebt begrepen: toets dit af

- Als ik het goed begrijp, dan...
- Vat ik het goed samen als ik zeg dat...

Samenvatten:

- Als ik het goed begrijp dan...
- Kort samengevat hoor ik u zeggen dat...

Durf stiltes laten, zo geef je de leerling tijd om na te denken.

(Tip: Neem zelf ook de nodige tijd om na te denken of om bijvoorbeeld te overlopen of je alle vragen gesteld hebt.)

BIJLAGE 2: Kaartjes ondersteuners

Ondersteuner

Ondersteuner

Leerkracht

Leerkracht

Zorgcoördinator/
leerlingenbegeleider

Zorgcoördinator/
leerlingenbegeleider

CLB-medewerker

CLB-medewerker

Klasgenoot

Klasgenoot

Psycholoog
(extern)

Psycholoog
(extern)

**Logopedist
(extern)**

**Logopedist
(extern)**

**Kinesitherapeut
(extern)**

**Kinesitherapeut
(extern)**

Andere

Andere

BIJLAGE 3: Kaartjes emoticons

Blij

Trots

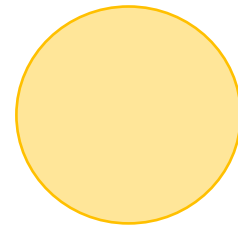
Dankbaar

Nieuwsgierig

Enthousiast

.....

Verdrietig

Angstig

Beschaamd

Verward

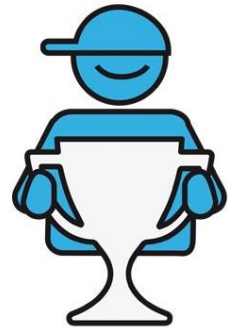
Boos

Gekwetst

BIJLAGE 4: Symbolen doel van de ondersteuning

HOOFD (kennis)

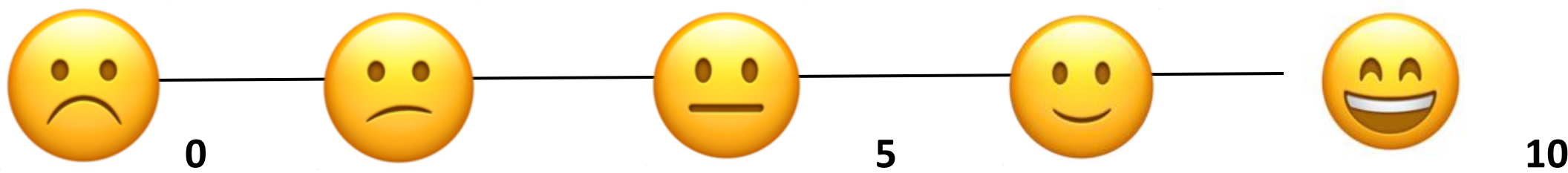
HART (attitudes)

HANDEN (vaardigheden)

BIJLAGE 5: Graadmeter

Bijlage 5: Interviewleidraad leerlingen tweede tot vierde leerjaar lager onderwijs

Interviewleidraad leerlingen² lagere graden lager onderwijs (2de, 3de en 4de leerjaar)

Het gesprek wordt ondersteund door volgend materiaal (zie bijlagen):

- kaartjes van **personen** die ondersteuning kunnen bieden (ondersteuningsfiguren). Dit zijn mannelijke en vrouwelijke figuren die verwijzen naar de ondersteuner (uit het ondersteuningsnetwerk), een leerkracht, de zorgcoördinator/leerlingenbegeleider, de CLB-medewerker, externe hulpverleners,...;
- kaartjes met **emoticons** om te spreken over de ervaring en beleving van de ondersteuning;
- kaartjes met **symbolen** om het doel van de ondersteuning te verkennen;
- een **graadmeter** van '0' tot '10'. Deze kan je gebruiken om te kwantificeren hoe tevreden de leerling is met de huidige ondersteuning (bv. 0 = helemaal niet tevreden; 10 = heel tevreden).

Introductie (5 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Welkom: Dag X (naam van het kind). Dankjewel dat je even met mij wil praten over de hulp die je krijgt van X (naam ondersteuner/meneer/mevrouw X) op school. Ik ben X (naam student). 	<p>Tips voor studenten In het interview met de ouder werd afgetoetst welke term de leerling zal gebruiken/herkennen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Opname: Eerst wil ik iets zeggen over de opname die ik ga maken. Met dit toestel ga ik ons gesprekje opnemen zodat ik niet alles moet opschrijven. Dat helpt mij om je antwoorden gemakkelijker te verwerken. Nadien wordt de opname gewist. Ik beloof je dat je naam nergens wordt vermeld. Je vindt het misschien een beetje raar. Dat vind ik ook, maar ik probeer er zo weinig mogelijk op te letten en in de loop van het gesprek vergeet je dat. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Introductie van het onderwerp & het gesprek Ik wil het met jou hebben over de (extra) hulp die jij op school krijgt van meneer/mevrouw X (naam ondersteuner) omdat ... (beschrijving ondersteuningsnood). Je ouders hebben mij verteld dat je zo'n hulp krijgt. Weet je waarover ik het heb? Om jou te helpen bij het vertellen, ga ik jou een aantal vragen stellen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het kan ook dat je op een bepaalde vraag niet kan antwoorden, dan mag je dat zeggen. Dat is niet erg. Oké? Ik ga ook niet aan anderen zeggen wat jij aan mij vertelt in dit gesprek. Het is de bedoeling dat ik dit gesprek met jou alleen voer³. Als er dus iemand binnen komt, zal ik hem/haar vragen om weg te gaan. Het gesprek duurt ongeveer een half uur (30 minuten). 	<p>Gebruik hier de informatie van het invulformulier en uit het voorafgaande gesprek met de ouder.</p> <p>Probeer over de ondersteuning te praten als iets 'normaal' of 'gewoon'.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Heb jij nog vragen voor we beginnen? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Informed consent laten ondertekenen: 	<p>Laat 2 informed consents</p>

² Interviewen van leerlingen jonger dan 11 jaar: het is beter om te verwijzen naar laatst ontvangen ondersteuning en om daar vragen over te stellen, dan om te vragen naar wat er 'gewoonlijk' gebeurt. Vertaal vragen zoveel mogelijk naar de dagelijkse leefwereld en naar de onmiddellijke realiteit. Peilen naar wat-gebeurt-wanneer levert betere resultaten op dan algemene vragen. Een kind heeft het moeilijk met een vraag die peilt naar een 'gemiddelde situatie' (zit in het woord 'gewoonlijk') maar kan perfect een beeld geven van wat er de afgelopen middag is gebeurd.

Moeilijke situatie: mogelijk voelen kinderen zich verplicht om sociaal wenselijk te antwoorden. Dit kan je omzeilen door 'problematisch gedrag' te benoemen als iets dat algemeen voorkomt: bv. 'het gebeurt wel eens dat kinderen niet altijd geholpen worden door volwassenen'.

³ Tenzij de ouder het gesprek kan ondersteunen (bv. omwille van de jonge leeftijd van het kind of omwille van de beperking van het kind), dan mag de ouder aanwezig zijn.

Voor we gaan praten over de hulp die je krijgt, wil ik je nog vragen om op dit formulier je naam te schrijven. Hiermee geef je aan dat je weet waarover dit onderzoek gaat en dat je eraan wil meewerken. Je mag tijdens het gesprek ook altijd beslissen dat je wil stoppen.	<i>ondertekenen door de leerling: 1 voor de leerling (of zijn/haar ouder) en 1 voor de onderzoeker.</i>
<ul style="list-style-type: none"> Oké, ik ga je zo meteen beginnen met het gesprekje over de (extra) hulp die je krijgt op school, maar eerst stel ik me nog kort voor. Ik ben dus X (<i>naam student</i>). Ik ben X jaar oud en kom uit X. Ik studeer voor leraar X en ik werk mee aan dit onderzoek voor mijn school. Kun jij ook iets over jezelf vertellen, bijvoorbeeld over je hobby's. (Wat zijn je hobby's? Hoe vaak doe je dat? Wat doe je nog graag in je vrije tijd?) 	<i>Besteed hieraan voldoende tijd en aandacht. Het helpt de leerling en jezelf om te wennen aan de situatie en aan elkaar. Maak dit concreet.</i>

1 STARTVRAAG: ondersteuningsnood (0.5 minuten)

Leuk om jou al een beetje beter te kennen. Als jij het goed vindt, ga ik nu enkele vragen stellen over de hulp die je krijgt op school. Je mama/papa vertelde me daarnet dat je hulp krijgt voor ... (<i>beschrijving problematiek</i>).	<i>Je kan 'ondersteuning' steeds vervangen door '(extra) hulp' of door de terminologie die aan bod kwam in het gesprek met de ouder(s).</i>
--	---

2 OVERZICHT: wie is betrokken? (3 minuten)

Ik zou ook graag willen weten wie jou allemaal helpt met ... (<i>beschrijving problematiek</i>).	<i>Leg de kaartjes open voor de leerling. Laat hem/haar de kaartjes aanduiden van de personen die hem/haar ondersteuning bieden. Behoud enkel die kaartjes – de rest leg je aan de kant. Als de leerling een persoon niet aanduidt die wel ondersteuning biedt (dit weet je uit het gesprek met de ouder), vraag er dan naar.</i>
<ul style="list-style-type: none"> Ik heb hier verschillende kaartjes met mensen die (extra) hulp kunnen bieden aan leerlingen op school of daarbuiten. <ul style="list-style-type: none"> Wie helpt jou met ...? (<i>omschrijving problematiek</i>) <ul style="list-style-type: none"> Bv. ondersteuner, leraar, zorgleraar of leerlingbegeleider van de school, CLB-medewerker, klasgenoot, externe hulpverlener (zoals logopedist, psycholoog, kinesitherapeut, kinderpsychiater), andere... (<i>Gebruik hier de naam van de ondersteuningsfiguur.</i>) Wie helpt je het meest? Wie is voor jou de belangrijkste ondersteuner? <ul style="list-style-type: none"> Kan je de kaartjes rangschikken zodat de 'belangrijkste' persoon eerst ligt in de rij en de minst 'belangrijke' persoon laatst? 	<i>Gebruik deze volgorde voor het overlopen van de vragen in het volgende onderdeel.</i>

Opmerking:

Overloop per ondersteuningsfiguur (d.i. kaartje) wat hij/zij juist doet, hoe de leerling dit beleeft en hoe het de leerling 'helpt' (vragen onderdeel 3). Start met het bevragen van de ondersteuning die geboden wordt door persoon die de leerling in onderdeel 2 aanduidt als 'belangrijkste' ondersteuningsfiguur. Bevrage daarna de ondersteuning die geboden wordt door andere ondersteuningsfiguren op school. Je overloopt met andere woorden de vragen van onderdeel 3 per ondersteuningsfiguur. Je hoeft dit niet te doen voor ondersteuning die geboden wordt door externe of buitenschoolse hulpverleners, zoals een logopedist of psycholoog.

3 KERN: inzicht in de ondersteuning door de ondersteuner en andere personen op school (bv. leraar, leerlingenbegeleider) (10 minuten)

Ik zou het eerst met jou willen hebben over de hulp die je krijgt van X (<i>naam van 'belangrijkste' persoon voor de leerling</i>). Daarna wil ik ook even praten over de andere mensen die jou helpen op school, bv. je klasleraar of zorgcoördinator (<i>naam andere ondersteuningsfiguren die de leerling in onderdeel 2 aanduidde</i>). Neem het kaartje van de 'belangrijkste' ondersteuningsfiguur erbij en leg het voor de	
--	--

Vorm, inhoud, effect en ervaring van de ondersteuning door een specifieke ondersteuningsfiguur (concreet)

Tip! Vertrek van een concrete ervaring, bv. Denk eens terug aan de laatste keer dat X je op school heeft geholpen.

<ul style="list-style-type: none"> • Denk eens terug aan de laatste keer dat je op school geholpen werd door X. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kwam X je helpen in de klas of ergens anders (bv. apart lokaal)? (vorm) <ul style="list-style-type: none"> • In de klas: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat hebben jullie dan gedaan? (Wat doet X? Waarmee helpt hij/zij jou?) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Helpt X jou nog met andere dingen? Waarmee? Hoe? ▪ Wat heb je al geleerd van X? ▪ Heb je hulpmiddelen gekregen van X? Gebruik je ze? Kan je me er één tonen? ○ Hoe vaak komt X je helpen in de klas? (Komt X elke dag of soms?) ○ Wanneer tijdens de dag krijg je hulp van X? ○ Krijg jij alleen hulp van X of zijn er nog andere klasgenootjes bij die ook hulp krijgen? • Ergens anders: <ul style="list-style-type: none"> ○ Waar was het dan wel? (buiten de klas in apart lokaal, ergens anders dan op school) ○ Wat gebeurt er dan precies in zo'n sessie? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat doet X? Hoe helpt die jou? ▪ Wat vraagt die aan jou om te doen? ▪ Zijn er hulpmiddelen voor je gemaakt? Gebruik je ze? Kan je me er één tonen? ○ Hoe vaak krijg je hulp van X? ○ Wanneer krijg je hulp van X? (tijdens de les, pauze of na school) ○ Is de hulp die je krijgt voor jou alleen of is dit voor een groepje leerlingen? • Weet jij waarom je hulp krijgt van X? • Op deze kaartjes staan gezichtjes die allemaal een ander gevoel uitdrukken. Kan je mij het kaartje tonen dat past bij hoe jij je voelt bij de ondersteuning/hulp van X? Denk terug aan de laatste keer dat je hulp kreeg van X. Hoe voelde je je toen? (gevoel/ervaring) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je mij vertellen waarom je dit kaartje gekozen hebt? ▪ Kan je mij hierover iets meer vertellen? Waarom voel(de) je je zo? • Welke dingen op school gaan er beter dankzij <u>deze ondersteuning/hulp</u> van X? (effect) <ul style="list-style-type: none"> ○ Ik heb hier opnieuw enkele kaartjes. Deze kaartjes tonen allemaal dingen die beter of gemakkelijker kunnen gaan doordat iemand je helpt. Is er een kaartje bij dat toont wat er voor jou op school beter gaat sinds X je helpt met ... ? <ul style="list-style-type: none"> • Bv. opletten tijdens de les, begrijpen van de les, leren van leerstof (cfr. symbool HOOFD: kennis) • Bv. je goed voelen op school, graag naar school komen, gemotiveerd zijn om dingen bij te leren (cfr. symbool HART: attitudes) • Bv. omgaan met moeilijke gevoelens (coping), omgaan met 	<p><i>Zorg ervoor dat je een volledig beeld krijgt van wat de ondersteuningsfiguur juist doet voor de leerling. Maak dit zo concreet mogelijk – vraag naar oefeningen, illustratiemateriaal. Neem hier eventueel een foto van.</i></p> <p><i>Als de leerling moeite heeft met concreet te antwoorden, kan je hem/haar bv. vragen 'denk eens terug aan de laatste keer dat X je geholpen heeft, in de klas of in een aparte sessie...'</i></p> <p><i>Gebruik bij het stellen van de vragen zo veel mogelijk de verwoording van de leerling.</i></p> <p><i>Als de ondersteuning niet op school plaatsvindt, ga dan even na of de leerling het niet heeft over een externe of buitenschoolse hulpverlener (bv. psycholoog, logopedist).</i></p> <p><i>Gebruik hier de emoticons.</i></p>
--	---

<p>anderen (sociale vaardigheden), omgaan met moeilijke leerstof (cfr. symbool HANDEN: vaardigheden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinds wanneer helpt X jou? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreeg je eerder al hulp van X? <ul style="list-style-type: none"> • Indien ja: * <ul style="list-style-type: none"> ○ Merk je een verschil tussen de ondersteuning/hulp van X die je nu krijgt en die je vroeger kreeg? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zo ja, wat is het verschil? Waaraan merk je dat verschil? ▪ Kan je een voorbeeld geven van hoe de ondersteuning er vroeger dan uitzag? <p>Oké, heel goed. Nu ga ik je dezelfde vragen stellen, maar dan voor de ondersteuning die je krijgt van ... (naam andere ondersteuningsfiguur). Neem het kaartje van de volgende ondersteuningsfiguur in de rangschikking van de leerling.</p>	<p><i>Deze vraag peilt naar het doel van de ondersteuning – we werken hier opnieuw met symbolen. Toon de symbolen en laat de leerling er één of meerdere kiezen. Vraag de leerling dan om uitleg.</i></p> <p><i>Laat de leerling eerst zelf antwoorden. Als hij/zij moeite heeft met deze vraag, kan je enkele suggesties doen.</i></p> <p><i>* In de meeste gevallen is de huidige ondersteuner de vroegere GON/ION-begeleider. Je kent zijn/haar naam uit het gesprek met de ouder(s). Als dit niet het geval is, vraag dan in welke context de leerling eerder hulp kreeg van X.</i></p>
---	---

4 ERVARINGEN met en TEVREDENHEID over de ondersteuning (algemeen) (10 minuten)

<p>Dankjewel om mij al zoveel te vertellen over de hulp die je krijgt van ... (namen ondersteuningsfiguren). Nu zou ik nog een paar vragen willen stellen waarbij het geen rol meer speelt wie je helpt/ondersteuning biedt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan je een voorbeeld geven van een leuke ervaring met ... of ...? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring leuk/fijn/...? • Kan je een voorbeeld geven van een minder leuke ervaring? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring niet leuk/moeilijk/...? • Wat vinden jouw klasgenoten ervan dat jij hulp krijgt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Waarom denk je dat? • Wat vindt jouw juf/meester over de hulp die jij krijgt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Waarom denk je dat? Waaraan merk je dat? • Ben je tevreden met de hulp die je nu krijgt? Als je de hulp die je nu krijgt van ... (noem alle ondersteuningsfiguren) zou moeten beoordelen op deze schaal, welke smiley zou je dan aanduiden? (ev. cijfers: 0 = 'helemaal niet tevreden', 5 = 'neutraal' en 10 = 'heel tevreden'). <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan je uitleggen waarom je deze smiley kiest? 	<p><i>Probeer zicht te krijgen op de elementen die bijdragen aan de positieve of negatieve ervaring.</i></p> <p><i>Gebruik hierbij de graadmeter.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Enkel indien de leerling eerder naar een school voor buitengewoon onderwijs ging: 	

<ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is het verschil tussen de ondersteuning/hulp die je nu krijgt (<i>school gewoon onderwijs</i>) en de ondersteuning/hulp op je vorige school (<i>naam school buitengewoon onderwijs</i>)? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke ondersteuning vond je het beste? ▪ Hoe komt dat? ▪ Wat was er beter op je vorige school? ▪ Wat is er nu beter? 	
---	--

5 EFFECTEN van ondersteuning (algemeen) (1 minuut)

<p>Daarstraks heb je me verteld wat er beter gaat door de hulp die je krijgt van ... (<i>naam ondersteuningsfiguren</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is er nog iets waarvan jij graag zou hebben dat het beter gaat door de hulp die je krijgt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is er nodig, denk je, om ervoor te zorgen dat dat verbetert? 	<p><i>Werk hier eventueel opnieuw met de symbolen.</i></p>
---	--

6 SAMENWERKING en COMMUNICATIE rond de ondersteuning (algemeen) (2 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Vraagt men soms aan jou of de hulpmiddeltjes, extra oefeningen,... ook echt helpen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Vraagt men soms aan jou wat jij nodig hebt? <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Indien ja:</i> Wie vraagt dat aan jou? Wat gebeurt er dan mee? • Vraagt men soms wat je van de ondersteuning vindt? 	
---	--

7 Afrondende vragen (1 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • Vooraleer we ons gesprek echt beëindigen, wil ik je nog vragen of er bepaalde zaken zijn waarover we niet hebben gepraat, die volgens jou toch belangrijk zijn? En of je daarover iets wilt vertellen? 	
---	--

8 AFSLUITEN (0.5 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Deelnemer bedanken voor medewerking:</i> Oké, ik heb alle vragen gesteld. Heel fijn dat je wilde meewerken. • <i>Filmticket/waardebon overhandigen:</i> Om je te bedanken heb ik nog een geschenkje voor jou. 	
---	--

Bijlage 6: Interviewleidraad leerlingen 3de graad lager onderwijs en secundair onderwijs

Interviewleidraad leerlingen⁴ uit 3de graad lager onderwijs (5de en 6de leerjaar) en secundair onderwijs

Het gesprek wordt ondersteund door volgend materiaal (zie bijlagen):

- kaartjes van **personen** die ondersteuning kunnen bieden (ondersteuningsfiguren). Dit zijn mannelijke en vrouwelijke figuren die verwijzen naar de ondersteuner (uit het ondersteuningsnetwerk), een leerkracht, de zorgcoördinator/leerlingenbegeleider, de CLB-medewerker, externe hulpverleners,...;
- kaartjes met **emoticons** om te spreken over de ervaring en beleving van de ondersteuning;
- kaartjes met **symbolen** om het doel van de ondersteuning te verkennen;
- een **graadmeter** van '0' tot '10'. Deze kan je gebruiken om te kwantificeren hoe tevreden de leerling is met de huidige ondersteuning (bv. 0 = helemaal niet tevreden; 10 = heel tevreden).

Introductie (5 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Welkom: Dag X (naam van het kind). Dankjewel dat je even met mij wil praten over de ondersteuning/hulp die je krijgt van X (namen ondersteuner/meneer/mevrouw X/...) op school. Ik ben X (naam student). 	<p>Tips voor studenten De namen van de ondersteuningsfiguren ken je uit het gesprek met de ouder(s).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Opname: Ik ga zo dadelijk wat meer uitleg geven bij dit gesprek, maar eerst wil ik iets vertellen over de opname die ik ga maken. Zoals je ziet ligt hier een opnameapparaat. Ik zou graag ons gesprek opnemen zodat ik niet alles moet opschrijven wat er wordt gezegd en ik vlot met jou kan praten. De opname is voor mij dus een hulp om je antwoorden gemakkelijker te verwerken. Nadien wordt de opname gewist. Je kunt er zeker van zijn dat je naam nergens wordt vermeld. Het is misschien een beetje raar dat dit hier ligt. Dat is ook zo voor mij, maar ik probeer er zo weinig mogelijk op te letten. In de loop van het gesprek vergeet je dat. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Introductie van het onderwerp & het gesprek Vandaag gaan we een gesprekje hebben over de ondersteuning die je op school krijgt van meneer/mevrouw X (naam ondersteuner) omdat ... (beschrijving ondersteuningsnood). Je ouders hebben mij verteld dat je zo'n ondersteuning krijgt. Weet je waarover ik het heb? Ik wil graag met je praten over wat je van deze ondersteuning vindt. Om ervoor te zorgen dat we een aantal zaken zeker bespreken, ga ik je vragen stellen. Deze vragen zijn bedoeld om je te helpen bij het vertellen. Er zijn geen goede of foute antwoorden; al je ervaringen zijn interessant voor ons. Het zou ook kunnen dat je op een bepaalde vraag het antwoord niet weet of dat je er liever niet op antwoordt, dan mag je dat zeggen. 	<p>Gebruik hier de informatie van het invulformulier en uit het voorafgaande gesprek met de ouder.</p> <p>Je kan 'ondersteuning' ook vervangen door 'extra hulp' of de terminologie die aan bod kwam in het gesprek met de ouder(s).</p> <p>Probeer over de ondersteuning te praten als iets 'normaal' of</p>

⁴ Interviewen van leerlingen jonger dan 11 jaar: het is beter om te verwijzen naar laatst ontvangen ondersteuning en om daar vragen over te stellen, dan om te vragen naar wat er 'gewoonlijk' gebeurt. Vertaal vragen zoveel mogelijk naar de dagelijkse leefwereld en naar de onmiddellijke realiteit. Peilen naar wat gebeurt-wanneer levert betere resultaten op dan algemene vragen. Een kind heeft het moeilijk met een vraag die peilt naar een 'gemiddelde situatie' (zit in het woord 'gewoonlijk') maar kan perfect een beeld geven van wat er de afgelopen middag is gebeurd.

Moeilijke situatie: mogelijk voelen kinderen zich verplicht om sociaal wenselijk te antwoorden. Dit kan je omzeilen door 'problematisch gedrag' te benoemen als iets dat algemeen voorkomt: bv. 'het gebeurt wel eens dat kinderen niet altijd geholpen worden door volwassenen'.

Ik vertel niet aan anderen wat je zegt tijdens dit gesprek. Het is de bedoeling dat ik dit gesprek met jou alleen voer ⁵ , dus als er iemand binnenkomt, zal ik hem/haar vragen om weg te gaan. Het gesprek duurt ongeveer een half uur (30 min).	'gewoon'.
• Heb jij nog vragen voor we aan het gesprek beginnen?	
• Informed consent laten ondertekenen: Voor we gaan praten over de hulp die je krijgt, wil ik je nog vragen om op dit formulier je naam te schrijven. Hiermee geef je aan dat je weet waarover dit onderzoek gaat en dat je eraan wil meewerken. Je mag tijdens het gesprek altijd je medewerking stopzetten.	<i>Laat 2 informed consents ondertekenen door de leerling: 1 voor de leerling (of zijn/haar ouder) en 1 voor de onderzoeker.</i>
• Ik ga je zo meteen enkele vragen stellen over de hulp die je krijgt op school, maar eerst stel ik me nog kort even voor. Ik ben dus X (<i>naam student</i>). Ik ben X jaar oud en kom uit X. Ik studeer voor leraar X en ik werk mee aan dit project rond ondersteuning voor leerlingen. Kun jij ook iets over jezelf vertellen, bijvoorbeeld over je hobby's. (Wat zijn je hobby's? Hoe vaak doe je dat? Wat doe je nog graag in je vrije tijd?)	<i>Besteed hieraan voldoende tijd en aandacht. Het helpt de leerling en jezelf om te wennen aan de situatie en aan elkaar. Maak dit zo concreet mogelijk.</i>

2 START: ondersteuningsnood (0.5 minuut)

Leuk om jou al een beetje beter te kennen. Als jij het goed vindt, ga ik nu beginnen met het stellen van mijn vragen over de ondersteuning/hulp die je krijgt. Je mama/papa vertelde me daarnet dat je ondersteuning/hulp krijgt voor ... (<i>beschrijving problematiek</i>).	
---	--

3 OVERZICHT: wie is betrokken? (3 minuten)

Ik zou eerst graag willen weten wie er allemaal betrokken is bij de ondersteuning die je krijgt.	<i>Leg de kaartjes open voor de leerling. Laat hem/haar de kaartjes aanduiden van de personen die hem/haar ondersteuning bieden. Behoud enkel die kaartjes – de rest leg je aan de kant. Als de leerling een persoon niet aanduidt die wel ondersteuning biedt (dit weet je uit het gesprek met de ouder), vraag hier dan naar.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb hier verschillende kaartjes met mensen die ondersteuning kunnen bieden aan leerlingen op school of daarbuiten. <ul style="list-style-type: none"> ○ Wie biedt er ondersteuning aan jou? (Gebruik hier de naam van de ondersteuningsfiguur!) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bv. ondersteuner, leraar, zorgleraar of leerlingbegeleider van de school, CLB-medewerker, klasgenoot, externe hulpverlener (zoals logopedist, psycholoog, kinesitherapeut, kinderpsychiater), andere... ○ Wie helpt je het meest? ○ Wie is voor jou de belangrijkste ondersteuner? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je de kaartjes rangschikken zodat de 'belangrijkste' persoon eerst ligt in de rij en de minst 'belangrijke' persoon laatst? 	<i>Gebruik deze volgorde voor het overlopen van de vragen in het volgende onderdeel.</i>

Opmerking:

Overloop per ondersteuningsfiguur (d.i. kaartje) wat hij/zij juist doet, hoe de leerling dit beleeft en hoe het de leerling 'helpt' (vragen onderdeel 3). Start met het bevragen van de ondersteuning die geboden wordt door persoon die de leerling in

⁵ Tenzij de ouder het gesprek kan ondersteunen (bv. omwille van de jonge leeftijd van het kind of omwille van de beperking van het kind), dan mag de ouder aanwezig zijn.

onderdeel 2 aanduidt als 'belangrijkste' ondersteuningsfiguur. Bevraag daarna de ondersteuning die geboden wordt door andere ondersteuningsfiguren op school. Je overloopt met andere woorden de vragen van onderdeel 3 per ondersteuningsfiguur. Je hoeft dit niet te doen voor ondersteuning die geboden wordt door externe of buitenschoolse hulpverleners, zoals een logopedist of psycholoog.

4 KERN: inzicht in de ondersteuning door de ondersteuner en andere personen op school (bv. leraar, leerlingenbegeleider) (10 minuten)

<p>We gaan eerst dieper in op de ondersteuning geboden door X (naam van 'belangrijkste' persoon voor de leerling).</p> <p>Daarna wil ik ook ingaan op de ondersteuning die je krijgt van ... (naam andere ondersteuningsfiguren die de leerling in onderdeel 2 aanduidde, bv. klasleraar of leerlingenbegeleider).</p> <p>Neem het kaartje van de 'belangrijkste' ondersteuningsfiguur erbij en leg het voor de leerling.</p>	
---	--

Vorm, inhoud en ervaring van de ondersteuning door een specifieke ondersteuningsfiguur (concreet)

<ul style="list-style-type: none"> • Waaruit bestaat de ondersteuning die je krijgt van X (naam ondersteuningsfiguur)? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Komt X je helpen in de klas of vindt de ondersteuning ergens anders plaats (bv. apart lokaal)? (vorm) <ul style="list-style-type: none"> • In de klas: <ul style="list-style-type: none"> ○ Voor welk(e) vak(ken) is dat? (Deze vraag hoef je niet te stellen bij de vakleerkracht.) ○ Hoe vaak krijg je (extra) ondersteuning/hulp in de klas? ○ Hoe lang duurt die ondersteuning/hulp in de klas dan? ○ Wat gebeurt er dan juist? Kan je dit uitleggen? (inhoud) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat doet X? Hoe helpt die jou? ▪ Wat vraagt die aan jou om te doen? ▪ Helpt X ook de leraar? Indien ja: Wat doet X dan juist? ○ Zijn er hulpmiddelen voor je gemaakt? / Mag je bepaalde hulpmiddelen gebruiken? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je een hulpmiddel tonen? Gebruik je dat (vaak)? ▪ Op welke manier helpt dit je? ○ Komt X voor jou alleen of komt hij/zij voor een groepje leerlingen? ○ Indien X de leraar ondersteunt tijdens de les: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat vind je ervan dat X je leraar ondersteunt tijdens de les? • Ergens anders: <ul style="list-style-type: none"> ○ Waar vindt de ondersteuning dan wel plaats? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Is dat buiten de klas in een apart lokaal op school? ▪ Is dat ergens anders dan op school? ○ Wanneer vindt de ondersteuning dan plaats? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Is dat tijdens de lessen, de pauzes of na school? Hoe vaak gebeurt dat? ▪ Hoe lang duurt de ondersteuning gewoonlijk? ○ Wat gebeurt er dan precies in zo'n sessie? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat doet X? Hoe helpt die jou? 	<p>Zorg ervoor dat je een volledig beeld krijgt van wat de ondersteuningsfiguur juist doet voor de leerling. Maak dit zo concreet mogelijk – vraag naar oefeningen, illustratiemateriaal. Neem hier eventueel een foto van.</p> <p>Als de leerling moeite heeft om concreet te antwoorden, kan je hem/haar bv. vragen 'Denk eens terug aan de laatste keer dat X je geholpen heeft, in de klas of in een aparte sessie...'</p> <p>Als de ondersteuning niet op school plaatsvindt, ga dan even na of de leerling het niet heeft over een</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> <ul style="list-style-type: none"> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat vraagt die aan jou om te doen? ○ Zijn er hulpmiddelen voor je gemaakt? / Mag je bepaalde hulpmiddelen gebruiken? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je een hulpmiddel tonen? Gebruik je dat (vaak)? ▪ Op welke manier helpt dit je? ○ Is de hulp die je krijgt voor jou alleen of is dit voor een groepje leerlingen? • Op deze kaartjes staan gezichtjes met verschillende gevoelens. Kan je mij het kaartje tonen dat past bij hoe jij je voelt bij die ondersteuning? Denk hierbij bijvoorbeeld terug aan de laatste keer dat je ondersteuning kreeg van X. Hoe voelde je je toen? (gevoel/ervaring) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kan je mij hierover iets meer vertellen? (Waarom voel je je zo?) • Waarbij helpt deze ondersteuning van X jou? (effect) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat gaat er beter dankzij de ondersteuning? Welke zaken heb je bijgeleerd? <ul style="list-style-type: none"> • Bv. opletten/concentreren tijdens de les, begrijpen van lesinhoud, leren van leerstof (cfr symbool HOOFD: kennis) • Bv. je goed voelen op school, graag naar school komen, gemotiveerd zijn om dingen bij te leren (cfr symbool HART: attitudes) • Bv. omgaan met moeilijke gevoelens (coping), omgaan met anderen (sociale vaardigheden), omgaan met moeilijke leerstof (cfr symbool HANDEN: vaardigheden) • Sinds wanneer helpt X jou? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreeg je eerder al hulp van X? <ul style="list-style-type: none"> • <i>Indien ja: *</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Merk je een verschil tussen de ondersteuning van X die je nu krijgt en die je vroeger kreeg? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zo ja, wat is het verschil? Hoe merk je dat verschil? ▪ Kan je een voorbeeld geven van hoe de ondersteuning er vroeger dan uitzag? <p>Oké, heel goed. Nu weet ik welke ondersteuning je krijgt van X, hoe jij je erbij voelt en waarbij die je helpt. Ik ga je nu dezelfde vragen stellen, maar dan voor de ondersteuning die je krijgt van ... (naam andere ondersteuningsfiguur).</p> <p><i>Neem het kaartje van de volgende ondersteuningsfiguur in de rangschikking van de leerling.</i></p>	<p><i>externe of buitenschoolse hulpverlener (bv. psycholoog, logopedist).</i></p> <p><i>Gebruik hier de emoticons.</i></p> <p><i>Deze vraag peilt naar het effect van de ondersteuning – we werken hier met symbolen. Toon de symbolen en laat de leerling er één of meerdere kiezen. Vraag de leerling dan om uitleg.</i></p> <p><i>Laat de leerling eerst zelf antwoorden. Als hij/zij moeite heeft met deze vraag, kan je enkele suggesties doen.</i></p> <p><i>* In de meeste gevallen is de huidige ondersteuner de vroegere GON/ION-begeleider. Je kent zijn/haar naam uit het gesprek met de ouder(s). Als dit niet het geval is, vraag dan in welke context de leerling eerder hulp kreeg van X.</i></p>
---	---

5 ERVARINGEN met en TEVREDENHEID over de ondersteuning (algemeen) (10 minuten)

<p>Dankjewel om mij al zoveel informatie te geven over de ondersteuning/hulp die je krijgt van de verschillende personen. Ik zou nu nog enkele algemene vragen willen stellen, los van wie de ondersteuning biedt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan je een voorbeeld geven van een fijne ervaring? <ul style="list-style-type: none"> ○ Met wie had je deze ervaring? ○ Wat maakte deze ervaring positief (leuk/fijn/...)? • Kan je een voorbeeld geven van een minder leuke ervaring? <ul style="list-style-type: none"> ○ Met wie had je deze ervaring? ○ Wat maakte deze ervaring negatief (niet leuk/moeilijk/...)? • Wat denk je dat je klasgenoten ervan vinden dat jij ondersteuning krijgt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Waarom denk je dat? • Hoe denk je dat je leraar deze ondersteuning voor jou ervaart? <ul style="list-style-type: none"> ○ Waarom denk je dat? Waaraan merk je dat? • Ben je tevreden met de ondersteuning die je nu krijgt? Als je de ondersteuning die je nu krijgt van ... (noem alle ondersteuningsfiguren) zou moeten beoordelen op deze schaal (toon graadmeter), welk cijfer zou je dan geven of welke smiley zou je dan aanduiden? (cijfers: 0 staat voor 'helemaal niet tevreden', 5 voor 'neutraal' en 10 voor 'heel tevreden'). <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan je uitleggen waarom je dit cijfer/deze smiley kiest? ○ Heb je nood aan meer of andere ondersteuning? <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Indien ja:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe zou die ondersteuning er dan moeten uitzien? • Wat zou jou (nog) kunnen helpen? • Zijn er nog andere mensen die je (meer) zouden kunnen helpen? Waarmee zouden zij jou dan kunnen helpen? 	<p><i>Probeer zicht te krijgen op de elementen die bijdragen aan de positieve of negatieve ervaring.</i></p> <p><i>Gebruik hierbij de graadmeter.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Enkel indien de leerling eerder naar een school voor buitengewoon onderwijs ging:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is het verschil tussen de ondersteuning die je nu krijgt (school gewoon onderwijs) en de ondersteuning op je vorige school (naam school buitengewoon onderwijs)? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke ondersteuning vond je het beste? ▪ Hoe komt dat? ▪ Wat was er beter op je vorige school? ▪ Wat is er nu beter? 	

6 EFFECTEN van ondersteuning (algemeen) (1 minuut)

<p>Daarstraks heb je me verteld wat er beter gaat door de hulp die je krijgt van ... (naam van ondersteuningsfiguren).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is er nog iets waarvan jij graag zou hebben dat het verbetert door de ondersteuning/hulp? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is er nodig, denk je, om ervoor te zorgen dat dat verbetert? 	<p><i>Je kan hier eventueel opnieuw de symbolen gebruiken. Doe enkel zelf suggesties als de leerling niet spontaan een symbool kiest en/of (hierover) vertelt.</i></p>
---	--

7 SAMENWERKING en COMMUNICATIE rond de ondersteuning (algemeen) (3 minuten)

<p>Ten slotte wil ik nog weten in welke mate jij betrokken wordt bij de ondersteuning die je krijgt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan jij (mee)beslissen over de dingen waaraan jullie tijdens de ondersteuningsmomenten werken bijvoorbeeld? <ul style="list-style-type: none"> ○ Op welke manier gebeurt dat dan? • Vraagt men aan jou wel eens wat je van de ondersteuning vindt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wie vraagt dit? ○ Vraagt men soms aan jou wat helpend is voor jou en wat niet? ○ Heb je het gevoel dat er ook rekening mee wordt gehouden? Kan je daar een voorbeeld van geven? • Vind je dat je voldoende betrokken wordt? • Zou je graag (nog) meer betrokken willen worden? <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Indien ja:</i> Kan je uitleggen hoe dan? 	
---	--

8 Afrondende vragen (1 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • Vooraleer we ons gesprek echt beëindigen, wil ik je nog vragen of er bepaalde zaken niet aan bod zijn gekomen, die volgens jou toch belangrijk zijn? • Wil je zelf nog iets toevoegen of vertellen? 	
--	--

9 AFSLUITEN (0.5 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Deelnemer bedanken voor medewerking:</i> Oké, dan heb ik alle vragen gesteld die ik had voor jou. Heel fijn dat je wilde meewerken. • <i>Filmticket/waardebon overhandigen:</i> Om je te bedanken heb ik nog een geschenkje voor jou. 	
---	--

Bijlage 7: Interviewleidraad ouders

Interviewleidraad ouders

Het gesprek wordt ondersteund door kaartjes van **personen** die ondersteuning kunnen bieden (ondersteuningsfiguren). Dit zijn mannelijke en vrouwelijke figuren die verwijzen naar de ondersteuner (uit het ondersteuningsnetwerk), een leerkracht, de zorgcoördinator/leerlingenbegeleider, de CLB-medewerker, externe hulpverleners,...

1 Introductie (4 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> Welkom: Ik wil starten met u te bedanken om tijd vrij te maken voor dit gesprek over de ondersteuning die ... (<i>naam kind</i>) krijgt op school. Ik ben ... (<i>naam student</i>) en ik volg de lerarenopleiding aan de Universiteit Antwerpen. Als student werk ik mee aan dit project en sta ik mee in voor de dataverzameling. 	<p><i>Tips voor studenten</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> Opname: Zo dadelijk geef ik meer uitleg bij dit gesprek, maar eerst wil ik het hebben over de geluidsoptname. Ik wil dit gesprek graag opnemen zodat ik niet alles moet noteren. Zo kan ik vlot met u/jullie praten*. De bedoeling van de opname is om de verwerking nadien gemakkelijker te maken. Na deze verwerking wordt de opname gewist. U kunt er zeker van zijn dat alle gegevens anoniem verwerkt worden. Uw naam wordt nergens vermeld. Deze opname kan zorgen voor wat onwennigheid. Dat is voor mij ook zo, maar in de loop van het gesprek gaan we dit vergeten. 	<p>* We gaan ervan uit dat het gesprek gebeurt met één van de ouders. Als beide ouders aanwezig zijn, vervang je 'u' door 'jullie'. Doe dit voor het hele interview.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Introductie van het onderwerp: Dit onderzoeksproject wordt uitgevoerd aan de Universiteit Antwerpen & KU Leuven in opdracht van de Vlaamse overheid. Het doel van het onderzoek is in kaart brengen (a) hoe de ondersteuning verleend door het ondersteuningsnetwerk concreet vorm krijgt, (b) hoe diverse betrokkenen de ondersteuning ervaren en (c) wat de effecten zijn van de ondersteuning volgens deze betrokkenen. We willen uit dit onderzoek leren om de zorg voor zoveel mogelijk kinderen te optimaliseren. 	
<ul style="list-style-type: none"> Verloop gesprek (Wat kunt u verwachten?): Uw kind (<i>naam kind</i>) krijgt extra ondersteuning voor '<i>problematiek x</i>'. In dit gesprek wil ik graag bevragen wat u van deze ondersteuning vindt en wat uw ervaringen hierbij zijn. Uit de ervaringen van alle ouders die we interviewen, trekken we enkele algemene conclusies over de ondersteuning en hoe ouders die in het algemeen ervaren. 	<p>*Beschrijf de problematiek concreet (zie invulformulier). Bv. voor zijn/haar</p>

<p>Mijn rol als interviewer is om te zorgen dat een aantal thema's zeker aan bod komen. Het onderzoeksteam onder leiding van professor Struyf en professor Verschuieren heeft daarom een leidraad opgesteld met een enkele richtvragen. Deze zijn bedoeld om het gesprek op gang te brengen. Ik wil vooral u aan het woord laten.</p> <p>Er zijn geen goede of foute antwoorden; al uw ervaringen zijn interessant voor ons. Het kan dat u niet kan antwoorden of liever niet antwoordt op een bepaalde vraag. Dat mag u gerust zeggen, dat is geen probleem. Ik wil ook benadrukken dat we geen informatie over dit gesprek doorgeven aan derden. In het onderzoeksrapport wordt alles anoniem gerapporteerd.</p> <p>Ik zal proberen het tempo in het gesprek voldoende hoog te houden om zoveel mogelijk vragen te kunnen stellen. Hiervoor zal ik het gesprek af en toe sturen. Als ik bijvoorbeeld merk dat we te ver uitweiden, kan het dat ik het gesprek een andere richting zal geven.</p> <p>Ten slotte is het de bedoeling dat we dit gesprek voeren op een rustige plek en dat ik dit gesprek met u alleen heb. Is dit de beste plek om het gesprek te voeren? Als er straks toch iemand binnenkomt, wilt u hem/haar dan vragen weg te gaan?</p> <p>Ik schat dat dit gesprek maximaal 1u zal duren.</p>	<p><i>gehoormoeilijkheden</i> Bv. omdat hij/zij moeite heeft met ...</p> <p><i>Maar let op dat dit niet ten koste gaat van de diepgang!</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Informed consents overlopen en laten ondertekenen:</i> Voordat we met het gesprek starten, moet ik nog een formaliteit in orde brengen. Met dit formulier bevestigt u dat u op vrijwillige basis deelneemt aan dit onderzoek. Het informeert u over het doel en het verloop van het onderzoek en het gegeven dat u uw medewerking aan het onderzoek ten alle tijde kan stopzetten. 	<p><i>Laat 2 informed consents ondertekenen door de ouder: 1 voor de ouder en 1 voor de onderzoeker.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hebt u nog vragen voor we beginnen? 	

2 Startvraag: ondersteuningsnood (2 minuten)

<p>Als eerste zou ik graag zicht krijgen op de ondersteuningsnood van uw zoon/dochter (<i>naam leerling</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunt u mij uitleggen waarvoor uw kind extra ondersteuning krijgt op school? • Welke verwoording gebruikt u wanneer u met uw zoon/dochter (<i>naam leerling</i>) praat over zijn/haar beperking/moeilijkheden op school? (bv. autisme vs. nood aan veel structuur) <ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe wordt er op school gesproken over de moeilijkheden en de ondersteuning? <p>Oké, dan zal ik straks in het gesprek met uw kind ook deze verwoording gebruiken.</p> <p>Nu ik weet waarvoor uw zoon/dochter ondersteuning krijgt, wil ik graag bekijken wie hierbij betrokken is.</p>	<p><i>Vul de omschrijving in op het <u>invulformulier</u> (bijlage 2). Gebruik deze verwoording verder tijdens dit interview en ook nadien bij het interview met de leerling.</i></p>
---	---

3 Overzicht: wie doet wat? (2 minuten)

Gebruik de kaartjes met de ondersteuningsfiguren ook tijdens het gesprek met de ouder(s). Laat de ouder(s) de kaartjes aanduiden die van toepassing zijn. Behoud enkel deze kaartjes en leg de overige kaartjes aan de kant. Het zal je helpen om overzicht te bewaren tijdens het gesprek.

<ul style="list-style-type: none"> • Wie speelt er een rol in de ondersteuning aan uw kind?<ul style="list-style-type: none"> ○ Bv. ondersteuner, leraar, zorgleraar of leerlingbegeleider van de school, CLB-medewerker, klasgenoot, externe hulpverlener (zoals logopedist, psycholoog, kinesitherapeut, kinderpsychiater), andere... • Wie van deze personen is de belangrijkste ondersteuningsfiguur voor uw zoon/dochter (naam leerling)?<ul style="list-style-type: none"> ○ Waarom vindt u dat? (bv. frequentie, goede relatie) ○ Waaraan merkt u dat?	<p>Vraag de namen van de personen en vul deze in op het <u>invulformulier</u> (bijlage 2).</p>
--	--

4 KERN: inzicht in de (1) ondersteuning door ondersteuner / (2) door anderen op school (15 minuten)

<p>Eerst ga ik in op de ondersteuning die geboden wordt door de ondersteuner (1). Nadien wil ik de ondersteuning bespreken die de andere personen op school bieden, bijvoorbeeld de leraar, zorgleraar of leerlingenbegeleider (2).</p>	<p>Besteed voldoende tijd aan de ondersteuning door de ondersteuner.</p>
---	--

Stel de vragen van onderdeel 4 eerst voor de ondersteuning die geboden wordt door de ondersteuner (1). De ondersteuner kan ook ondersteuning bieden aan de leraar en/of het schoolteam (naast ondersteuning aan de leerling). **Bevraag dit zeker ook.** Nadien overloop je dezelfde vragen voor de andere ondersteuningsfiguren op school (2). Ondersteuning geboden door de CLB-medewerker of andere externe/buitenschoolse hulpverleners (bv. logopedist) hoeft je niet verder te bevragen.

VORM, INHOUD EN DOEL van de ondersteuning per ondersteuningsfiguur (concreet)

<ul style="list-style-type: none"> • Waaruit bestaat de ondersteuning verleend door X aan uw kind (naam van het kind)? (inhoud)<ul style="list-style-type: none"> ○ Hebt u zicht op wat X precies doet als ondersteuning?<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat doet X precies voor uw zoon/dochter? ▪ Zijn er hulpmiddelen gemaakt voor uw zoon/dochter? Zo ja, zijn deze helpend voor uw zoon/dochter? • Hoe wordt er vorm gegeven aan de ondersteuning? (vorm)<ul style="list-style-type: none"> ○ Krijgt uw kind individuele ondersteuning of gebeurt de ondersteuning voor een groepje leerlingen? ○ Hoeveel uur per week krijgt uw zoon/dochter ondersteuning? ○ Wanneer vindt deze ondersteuning plaats? (tijdens de uren of pauzes? na schooltijd?) ○ Waar vindt ze plaats? (binnen/buiten de klas, op school/elders)	<p>X = (1) ondersteuner (2) andere ondersteuningsfiguren</p> <p>Als de ouder het antwoord op een vraag spontaan geeft, hoeft je de vraag niet meer expliciet te stellen.</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> ○ Sinds wanneer krijgt uw kind deze ondersteuning van X? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreeg uw kind al eerder ondersteuning van X? Zo ja, in welke context? <ul style="list-style-type: none"> • <i>Enkel bij (1) EN indien de ondersteuner de vroegere GON/ION-begeleider is:</i> Hoe anders ervaart u de huidige ondersteuning voor type X t.o.v. de eerder geboden begeleiding? ▪ <i>Indien de ondersteuning recent is stopgezet:</i> Hoe lang heeft de ondersteuning geduurd? • Wat is het doel van de ondersteuning die X biedt? (doel) <ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe werd dit doel bepaald? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe tevreden bent u met de ondersteuning door X? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat vindt u positief aan deze ondersteuning? ○ Welke aspecten zouden beter kunnen? • Op welke manier communiceert u met X en omgekeerd (communiceert X met u)? <ul style="list-style-type: none"> ○ Zijn er hier dingen die beter of anders zouden kunnen? 	

5 TEVREDENHEID over de ondersteuning en de betrokkenheid bij de ondersteuning (algemeen) (15 minuten)

<p>Goed, nu heb ik zicht op wat de rol is van de verschillende personen die betrokken zijn bij de ondersteuning. Als tweede deel van dit gesprek wil ik nog een aantal <u>algemene vragen stellen, onafhankelijk van wie de ondersteuning biedt.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Als u kijkt naar de ondersteuning in het algemeen, dus los van wie de ondersteuning biedt, waarover bent u dan tevreden en waarover bent u minder tevreden? Waarom? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat vindt u van het doel van de ondersteuning? ○ Wat vindt u van de inhoud van de ondersteuning? (= wat er gedaan wordt om het doel te bereiken) ○ Wat vindt u van hoe de ondersteuning vorm krijgt? (= hoe de ondersteuning gerealiseerd wordt) ○ Is deze ondersteuning voldoende (voor de leerling/leraar/ouder)? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Indien nee: <ul style="list-style-type: none"> • Wat zorgt er volgens u voor dat er geen of onvoldoende gepaste ondersteuning is? • Wat hebben u of anderen al ondernomen om meer of meer gepaste hulp te krijgen? ○ Wie of wat is het aanspreekpunt waar u terecht kunt met vragen of klachten over de ondersteuning? • Op welke manier bent u betrokken bij beslissingen rond de geboden ondersteuning? <ul style="list-style-type: none"> ○ In welke mate bent u betrokken geweest bij het bepalen van het doel van de ondersteuning? ○ In welke mate bent u betrokken bij de inhoud van de ondersteuning? (= wat de ondersteuning inhoudt) ○ In welke mate bent u betrokken bij de vorm van de ondersteuning? (bv. tijdstip) ○ Bent u hierover tevreden? ○ Zijn er zaken die u graag anders zou zien? 	
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel tijd was er tussen het moment dat er 'een probleem' ervaren werd en het moment dat er ondersteuning geboden werd? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kwam de ondersteuning voor uw zoon/dochter (<i>naam kind</i>) op tijd/te laat? ○ <i>Indien veel tijd tussen en/of 'te laat'</i>: Wat was de reden voor deze 'late' opstart, denkt u? 	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Indien de leerling eerder naar een school voor buitengewoon onderwijs ging</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is het verschil tussen de ondersteuning die uw zoon/dochter nu krijgt (<i>school gewoon onderwijs</i>) en de ondersteuning op de vorige school (<i>naam school buitengewoon onderwijs</i>)? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke ondersteuning vond u het beste? ▪ Hoe komt dat? ▪ Wat was er beter op de vorige school? ▪ Wat is er nu beter? 	

6 ERVARINGEN met de ondersteuning (algemeen) (5 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Kunt u een voorbeeld geven van een positieve ervaring met de huidige ondersteuning? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring positief? • Kunt u een voorbeeld geven van een negatieve ervaring? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat maakte deze ervaring negatief? • Hoe ervaart u in het algemeen de extra ondersteuning die aan uw kind gegeven wordt? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat zijn positieve elementen? ○ Wat zijn negatieve elementen? 	<p><i>Zorg ervoor dat je een goed zicht krijgt op welke elementen bijdragen aan een positieve of negatieve ervaring.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe ervaart uw kind de extra ondersteuning volgens u? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat zegt uw kind over deze ondersteuning? ○ Hoe denkt u dat uw kind zich voelt bij deze ondersteuning? 	

7 VERWACHTINGEN en EFFECTEN van de ondersteuning (algemeen) (5 minuten)

<ul style="list-style-type: none"> • Welke impact of effect heeft de ondersteuning volgens u? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat is er verbeterd of veranderd sinds de ondersteuning? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bv. op het vlak van leren? omgaan met anderen? zich goed voelen op school? ▪ Waaraan merkt u dat? ▪ Wat was er hierbij helpend en waarom? • Op welke manier wordt er opgevolgd of de geboden ondersteuning ook effect heeft? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Wat waren uw verwachtingen bij de opstart van de ondersteuning? <ul style="list-style-type: none"> ○ Zijn deze verwachtingen waargemaakt? 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Indien nee:</i> Op welke vlakken zijn uw verwachtingen dan niet waargemaakt? <ul style="list-style-type: none"> • Waarom niet? • Wat is er volgens u nodig om het gewenste effect wel te bereiken? 	
--	--

8 SAMENWERKING en COMMUNICATIE rond ondersteuning (algemeen) (5 minuten)

<p>Als laatste onderdeel van dit gesprek heb ik nog enkele vragen rond de samenwerking en communicatie tussen de verschillende betrokkenen op school en u als ouder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op welke manier werken de verschillende betrokkenen samen?* • Hoe verloopt de samenwerking tussen u, de leraar en de ondersteuner? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat vindt u van deze samenwerking? • Wat vindt u van de communicatie die u heeft met de verschillende ondersteuningsfiguren? <ul style="list-style-type: none"> ○ Met wie loopt de communicatie goed? Wat maakt dat deze communicatie goed loopt? ○ Met wie loopt de communicatie minder goed? Wat maakt dat deze minder goed loopt? • Hoe wordt er met uw kind over de ondersteuning gepraat? <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat vindt u hiervan? 	<p><i>Verskillende ondersteuningsfiguren: zie kaartjes.</i></p> <p><i>*Het kan dat de ouders geen zicht hebben op de samenwerking.</i></p>
---	--

9 EINDVRAAG ter afronding (1 minuut)

<ul style="list-style-type: none"> • Ten slotte wil ik u nog vragen of er iets niet aan bod is gekomen dat volgens u toch relevant is? 	
---	--

10 AFSLUITING (2 minuten)

<p>Bedankt om me zo veel informatie te geven over de ondersteuning van uw kind. Voor ik start met het gesprek met uw zoon/dochter (<i>naam kind</i>), moet ik nog enkele administratieve zaken in orde brengen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Infofiche laten invullen door ouder (bijlage 3):</i> Om in het onderzoeksrapport een beschrijving te geven van de achtergrondkenmerken van de deelnemers wil ik vragen om deze infofiche in te vullen. Ook hierover zal anoniem gerapporteerd worden. • <i>Bedanken, informatie over filmticket, ontvangstbewijs ondertekenen (bijlage 4):</i> Nogmaals vriendelijk bedankt voor de medewerking aan dit onderzoek. Straks – na het gesprek met uw kind – bezorg ik u en uw zoon/dochter graag een filmticket als dank. Om administratieve redenen moeten we hiervoor een ontvangstbewijs laten invullen en ondertekenen (o.a. naam en adres). We kunnen dit best nu al in orde brengen. 	<p><i>Als de ouders het interview samen doen, voorzie je voor beide ouders een filmticket. Spreek op het moment dat je de afspraak maakt met de ouders af of één of beide ouders het gesprek zullen doen.</i></p>
---	---

11 VOORUITBLIK: vragen ter voorbereiding van interview met leerling (1 minuut)

- Zo dadelijk wil ik met XXX (*naam van het kind*) praten over de ondersteuning. Ik zou dit het liefst alleen doen. Denkt u dat uw kind het gesprek alleen met mij wil en kan voeren? Of vindt u dat u hierbij best aanwezig blijft ter ondersteuning? Als u aanwezig bent, vragen we u wel om niet in de plaats van uw kind te antwoorden, maar om hem/haar te stimuleren zelf te antwoorden.

Bij jonge kinderen of bij kinderen die door hun beperking moeite hebben om het interview alleen te doen, vraag je de ouder om hen te helpen bij het antwoorden. Anders neem je het interview af bij het kind alleen (zonder aanwezigheid van anderen).

BIJLAGE 1: Verdiepingsvragen (als hulpmiddel tijdens het interview)

Ongericht doorvragen:

- Kunt u mij een voorbeeld geven van wat u daarmee bedoelt?
- Kunt u dit wat verder uitleggen?
- Kunt u daar iets meer over zeggen?
- Wat bedoelt u daar precies mee?
- Het is mij nog niet helemaal duidelijk...
- Kan u nog meer ... noemen?
- *Antwoord herhalen op vragende toon*
- *Vraag herhalen*
- *Maak zichtbare signalen hoorbaar* (bv. Aan de manier waarop u met uw hoofd schudt, zie ik dat je het hier echt niet mee eens bent).

Gericht expliciet doorvragen:

- Hoe kwam dat?
- Wanneer was dat?
- En wat gebeurde er toen?

Als je niet zeker bent of je het antwoord goed hebt begrepen, toets dit dan even af:

- Als ik het goed begrijp, dan...
- Vat ik het goed samen als ik zeg dat...

Samenvatten:

- Als ik het goed begrijp dan...
- Kort samengevat hoor ik u zeggen dat...

Durf doorheen het interview stiltes te laten. Op die manier geef je de ouder de tijd om na te denken.
(*Tip: Neem zelf ook de nodige tijd om na te denken of om bijvoorbeeld te overlopen of je alle vragen gesteld hebt.*)

BIJLAGE 2: Invulformulier als hulpmiddel bij gesprek leerling

Vul dit formulier in tijdens het gesprek met de ouder(s). Je kan het nadien gebruiken als hulpmiddel bij het gesprek met de leerling.

<ul style="list-style-type: none">
• Omschrijving beperking/moeilijkheden op school (beschrijving ondersteuningsnood): ....
• Type .....
<ul style="list-style-type: none">
• Naam van de verschillende personen betrokken bij ondersteuning van de leerling: (enkel indien van toepassing)<ul style="list-style-type: none">
○ Naam ondersteuner: .....
○ Naam andere ondersteuningsfiguren op school<ul style="list-style-type: none">
▪ Bv. naam klasleraar of klastitularis: .....
▪ Bv. naam leerlingenbegeleider: .....
▪ Andere: .....
○ Naam vorige school uit buitengewoon onderwijs: .....
○ Naam vroegere GON-/ION-begeleider: .....
○ Naam externe/buitenschoolse ondersteuningsfiguren: .....

BIJLAGE 4: Ontvangstbewijs filmtickets/waardebonnen

Ontvangstbewijs filmtickets/waardebonnen

Hierbij bevestig ik ..... (naam ouder) dat ik .....
filmtickets/waardebonnen heb ontvangen voor mijn deelname aan een interview rond de
ondersteuningsnetwerken.

Datum van ontvangst: ...../...../.....

Adres van geïnterviewde: .....

.....

Handtekening van geïnterviewde:

Naam van student van wie ik het filmticket/waardebon ontving: .....

Bijlage 8: Interviewleidraad leraar

Interviewleidraad leraar

Introductie (1 minuut)

- *Welkom:* Ik wil starten met u nogmaals te bedanken om tijd vrij te maken voor dit gesprek over de ondersteuning die ... (*naam leerling*) krijgt van het ondersteuningsnetwerk of de school voor buitengewoon onderwijs. Ik ben [naam interviewer] en ik werk aan de Universiteit Antwerpen.
- *Opname:* Ik wil eerst nog herhalen dat er een audio-opname gemaakt wordt van dit gesprek. Dat zorgt ervoor dat ik niet alles wat u zegt, moet noteren en dat ik vlot met u kan praten. Na de verwerking van de gegevens wordt deze opname gewist.
- *Vragen bij verloop interview + geïnformeerde toestemming:* U kreeg per mail een brief met informatie over het verloop van dit gesprek en een formulier voor geïnformeerde toestemming. Heeft u hierbij nog vragen?
- Oké, dan ga ik starten met het eigenlijke interview.

Startvraag: Ondersteuningsnood (1 minuut)

1. **Kunt u de ondersteuningsnood van ... (*naam leerling*) omschrijven?**
(Waarvoor krijgt deze leerling ondersteuning? Wat loopt juist moeilijk op school?)
2. **Aan wie biedt het ONW (*breed type*)/de school voor BuO (*klein type*) juist ondersteuning?**
leerling – uzelf – het lerarenteam – de school...

KERN: Inzicht in de ondersteuning door de ondersteuner (35 minuten)

A Ondersteuning aan de leerling

Doel, vorm en inhoud van de ondersteuning

1. **Wat is het doel van de ondersteuning die de leerling krijgt vanuit het ONW/school voor BuO?**
(Wat beoogt de ondersteuning?)
  - a. Hoe werd dit doel bepaald?
  - b. Was u hierbij betrokken? Wie was er nog betrokken?
  - c. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u over het doel van de ondersteuning?
(0 = heel ontevreden, 10 = heel tevreden) Kunt u mij vertellen waarom u dat cijfer geeft?
2. **Waaruit bestaat de ondersteuning, die de leerling krijgt, in het algemeen?** (onderwijskundige/paramedische)
3. **A. Wat doet de ondersteuner concreet met de leerling (inhoud)?**
Hoe ziet de ondersteuning aan de leerling er precies uit (vorm)?
  - a. Sinds wanneer krijgt de leerling deze ondersteuning?
    - i. *Indien gestopt:* Hoe lang heeft de ondersteuning geduurd?
  - b. Hoeveel uur per week krijgt de leerling ondersteuning?
    - i. Op welke momenten krijgt de leerling ondersteuning?
  - c. Waar vindt de ondersteuning plaats (op school/in de klas/elders)?
B. Heeft u de indruk dat deze ondersteuning helpend is voor de leerling? (inhoud en vorm)
  - a. Indien ja, welke onderdelen van de ondersteuning zijn het meest helpend volgens u?
    - i. Waaraan merkt u dat?

- b. Zijn er ook bepaalde onderdelen van de ondersteuning waarvan u het gevoel heeft dat ze beter anders worden ingevuld (inhoud) of georganiseerd (vorm)?
  - i. Zo ja, welke?
  - ii. Hoe?
- c. Indien neen (ondersteuning is niet helpend),
  - i. Wat is er volgens u dan wel nodig voor de leerling?
  - ii. Wat zorgt er volgens u voor dat de leerling geen gepaste ondersteuning krijgt?
- d. Heeft u het gevoel dat het profiel van de ondersteuner past bij de ondersteuning die nodig is voor deze leerling? Waarom wel/niet?

C. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u met de geboden ondersteuning qua inhoud en vorm aan de leerling? Waarom?

- a. Wat vindt u positief?
- b. Wat vindt u eerder negatief?

D. In welke mate wordt u betrokken bij de inhoud en vorm van de ondersteuning?

- a. **Indien betrokken:**
  - i. Wie is er nog betrokken?
  - ii. Wat is zijn/haar aandeel?
- b. **Indien niet betrokken:** Wie beslist er over inhoud en de vorm van de ondersteuning?
- c. Welke rol speelt de ouder hierin?
- d. Welke rol speelt de leerling hier zelf in?
- e. Bent u tevreden met de mate waarin u hierbij betrokken bent? Waarom wel/niet?

4. Krijgt de leerling ook ondersteuning vanuit de school, bv. van de zorgleraar of leerlingenbegeleider?

- a. Welke doel heeft de school hierbij voor ogen?
  - i. Verschilt dit doel (= van de school) van het doel van de ondersteuner?
  - ii. **Indien ja:** In welke zin? Waarom?
- b. Waaruit bestaat deze ondersteuning concreet?
- c. Wat is de plaats van deze zorginitiatieven geboden op school ten opzichte van de ondersteuning door de ondersteuner?
  - i. Ziet u deze als complementair (aanvullend) of eerder overlappend ('meer van hetzelfde')?
  - ii. Kan u dit verder toelichten?

5. Opstart ondersteuning: Hoeveel tijd was er tussen het moment waarop 'een probleem' ervaren werd en de eigenlijke start van de ondersteuning voor de leerling⁶?

- a. Kwam de ondersteuning voor de leerling volgens u op tijd/te laat?
- b. Wat heeft ervoor gezorgd dat de ondersteuning op tijd/te laat kwam?

6. Flexibiliteit ondersteuning:

- a. Is de ondersteuningsnood van de leerling altijd dezelfde geweest?
  - i. **Indien nee:**
    - Wat gebeurde er toen de ondersteuningsnood veranderde in de loop van het schooljaar? Hoe komt het dat de ondersteuningsnood is veranderd? Waar had dit mee te maken?
    - Wat was de impact op de lopende ondersteuning?

---

⁶ Dit kan ook afhangen van de betrokkenheid en de samenwerking met CLB.

- b. Zijn er sinds de start van de ondersteuning wijzigingen geweest in aanpak?
  - i. Waarom?
  - ii. Op welke manier is de aanpak dan precies veranderd?

B Ondersteuning aan de leraar (en/of het lerarenteam en/of de school)

Doel, vorm en inhoud van de ondersteuning

1. Wat is het doel van de ondersteuning die geboden wordt aan u als leraar?

(Wat beoogt de ondersteuning?)

- a. Hoe werd dit doel bepaald?
- b. Was u hierbij betrokken? Wie was er nog betrokken?
- c. Sluit dit doel aan bij de nood die u ervaart als leraar van ...?
(Of: de nood van het lerarenteam en/of de school?)
- d. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u over dit vooropgestelde doel?
  - i. Kunt u mij vertellen wat maakt dat u dat cijfer geeft?

2. Waaruit bestaat de ondersteuning, die u krijgt, in het algemeen? (uitdieping in volgende vraag)

3. A. Wat doet de ondersteuner dan concreet? (inhoud)

Hoe ziet de ondersteuning die u krijgt er precies uit (vorm)?

- a. Sinds wanneer krijgt u deze ondersteuning?
  - i. *Indien gestopt:* Hoe lang heeft de ondersteuning geduurd?
- b. Hoeveel uur per week/maand vindt deze ondersteuning plaats?
- c. Wanneer vindt deze ondersteuning plaats?
- d. Waar vindt de ondersteuning plaats (op school/in de klas/elders)?

B. Voelt u zich geholpen met deze ondersteuning?

- a. Op welke vlakken voelt u zich geholpen?
- b. Zijn er nog andere dingen die u zouden kunnen helpen? Welke?

C. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u met de geboden ondersteuning (qua inhoud en vorm) die u krijgt? Wat maakt dat u dit cijfer geeft?

- a. Wat vindt u positief? Wat vindt u eerder negatief?

D. In welke mate wordt u betrokken bij de inhoud en vorm van de ondersteuning die u krijgt?

- a. *Indien betrokken:*
  - i. Wie is er nog betrokken?
  - ii. Wat is zijn/haar aandeel?
- b. *Indien niet betrokken:* Wie beslist er over inhoud en de vorm van de ondersteuning?
- c. Hoe tevreden bent u met de mate waarin u betrokken bent?

C Algemene reflecties

Effecten

1. Wat zijn de ervaren effecten van de ondersteuning vanuit het ONW/de school voor BuO?

- a. Voor de leerling?
  - i. op de participatie aan het lesgebeuren (les kunnen volgen, het huiswerk maken)?
  - ii. op de sociale participatie (zich goed voelen in de klasgroep, omgang met klasgenoten)?
- b. Voor u als leraar/het lerarenteam/ de school,...? (handelingsbekwaamheid)

2. Komt het ervaren effect overeen met uw verwachtingen bij de opstart van de ondersteuning? Wat waren uw verwachtingen juist?

Indien nee: waarom niet?

- a. Wat is er volgens u nodig om het gewenste effect te bereiken?

3. Weet u op welke manier wordt opgevolgd of de geboden ondersteuning effectief werkt?

- a. Hoe worden de 'effecten' van de ondersteuning precies in kaart gebracht?
- b. En hoe worden deze opgevolgd? Door wie?

Communicatie rond de ondersteuning en samenwerking

1. Hoe verloopt in het algemeen de communicatie tussen alle betrokken actoren?

- a. Hoe verloopt de communicatie met de ondersteuner?
- b. Hoe wordt er met het kind over de ondersteuning gepraat?
- c. Hoe wordt er met de ouders over de ondersteuning gepraat?

2. Hoe beoordeelt u in het algemeen de samenwerking tussen de leerling, ouders, u als leraar, school, en de ondersteuner?⁷

- a. Wat loopt er goed?
- b. Wat loopt er volgens u nog niet goed? Waarom?
  - i. Wat is er nodig om dit te verbeteren/op te vangen?

Ervaringen

1. Hoe ervaart u in het algemeen de ondersteuning geboden door de ondersteuner?

- a. Wat loopt goed?
- b. Waar ervaart u nog uitdagingen?
- c. Kunt u een voorbeeld geven van een positieve ervaring?
  - i. Wat maakte deze ervaring positief?
- d. Kunt u een voorbeeld geven van een negatieve ervaring?
  - i. Wat maakte deze ervaring negatief?
- e. *Indien van toepassing:* vergelijking ondersteuning ONW en andere/eerdere ondersteuning
Hoe anders ervaart u de ondersteuning van het ONW/de school voor BuO t.o.v. de eerder geboden GON/ION-begeleiding?

2. Welke betekenis heeft de ondersteuning vanuit het ONW/de school voor BuO voor u?

Afronding (2 minuten)

- *Eindvraag:* Bedankt om mijn vragen te beantwoorden. Voor we ons gesprek beëindigen, wil ik u vragen of er bepaalde zaken niet aan bod zijn gekomen, die volgens u toch belangrijk zijn?
- *Invullen infofiche:* Om in het onderzoeksrapport een correcte beschrijving te kunnen maken van enkele achtergrondkenmerken van de deelnemers worden onderstaande gegevens opgevraagd. Hierover zal anoniem gerapporteerd worden.
- *Leraar bedanken voor de medewerking:* Nogmaals bedankt om te willen meewerken aan ons onderzoek en hiervoor tijd te maken. U wordt na afloop van ons onderzoek ook geïnformeerd over de bevindingen.

⁷ Evaluatie opstart ondersteuningsmodel: Ouders worden te weinig betrokken bij het vastleggen van de ondersteuning die geboden wordt vanuit het buitengewoon onderwijs of vanuit het ondersteuningsnetwerk.

Bijlage 9: Interviewleidraad ondersteuner

Interviewleidraad ondersteuner

Introductie (1 minuut)

- *Welkom:* Ik wil starten met u nogmaals te bedanken om tijd vrij te maken voor dit gesprek over de ondersteuning die ... (*naam leerling*) krijgt vanuit het ONW ... (*naam ONW*)/de school voor BuO ... (*naam school BuO*). Ik ben [naam interviewer] en ik werk aan de Universiteit Antwerpen.
- *Opname:* Ik wil eerst nog herhalen dat er een audio-opname gemaakt wordt van dit gesprek. Dit zorgt ervoor dat ik niet alles wat u zegt, moet noteren en dat ik vlot met u kan praten. Na de verwerking van de gegevens wordt de audio-opname gewist.
- *Vragen bij verloop interview + geïnformeerde toestemming:* U kreeg per mail een brief met informatie over het verloop van dit gesprek en een formulier voor geïnformeerde toestemming. Heeft u hierbij nog vragen?
- Oké, dan ga ik starten met het eigenlijke interview.

Startvraag: ondersteuningsnood (1 minuut)

1. **Wat is de ondersteuningsnood van ... (*naam leerling*)?** Wat loopt er juist moeilijk op school?
2. **Aan wie biedt u ondersteuning?** Leerling – leraar (of beiden) – lerarenteam – school ...

Kern: inzicht in de ondersteuning door de ondersteuner (35 minuten)

A Ondersteuning aan de leerling

Doel, vorm en inhoud van de ondersteuning

1. **Wat is het doel van de ondersteuning die u biedt aan de leerling?** (*Wat beoogt de ondersteuning?*)
  - Hoe werd dit doel bepaald?
  - Wie was er (nog) betrokken?
  - Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u over het doel van de ondersteuning? (0 = heel ontevreden, 10 = heel tevreden) Kunt u mij vertellen waarom u dit cijfer geeft?
2. **Waaruit bestaat de ondersteuning die u biedt aan de leerling in het algemeen?** (onderwijskundige of paramedisch ondersteuning)
3. **A. Wat houdt deze ondersteuning dan precies in (inhoud)?** (*Wat doet u concreet?*)
Hoe wordt de ondersteuning vormgegeven (vorm)?
  - a. Sinds wanneer krijgt de leerling ondersteuning?
    - i. *Indien gestopt:* Hoe lang heeft de ondersteuning geduurd?
  - b. Hoeveel uur per week krijgt de leerling ondersteuning?
    - ii. Op welke momenten krijgt de leerling ondersteuning?
  - c. Waar vindt de ondersteuning plaats (op school/in de klas/elders)?
- B. Heeft u de indruk dat deze ondersteuning helpend is voor de leerling? (inhoud en vorm)**
  - a. Indien ja, welke onderdelen van de ondersteuning zijn het meest helpend volgens u?
    - i. Waaraan merkt u dat?
    - ii. Waarop baseert u zich?

- b. Zijn er ook bepaalde onderdelen van de ondersteuning waarvan u het gevoel heeft dat ze beter anders worden ingevuld (inhoud) of georganiseerd (vorm)?
  - i. Zo ja, welke?
  - ii. Hoe?
- c. Heeft u het gevoel dat u over de nodige expertise beschikt?

Heeft u het gevoel dat uw profiel past bij de ondersteuning die nodig is voor deze leerling?

  - i. Zijn/is er bepaalde vaardigheden of kennis die u nog graag zou verwerven i.f.v. de ondersteuning?
  - ii. Is dit praktisch haalbaar? Wat maakt van wel/niet?

C. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u met de ondersteuning die u biedt of kunt bieden aan deze leerling?

- a. Wat vindt u positief?
- b. Wat vindt u eerder negatief?

D. Wie is er betrokken bij het bepalen van inhoud en vorm van de ondersteuning die u biedt?

- a. Wat is uw aandeel?
- b. Wat is het aandeel van de leraar/school?
- c. Welke rol speelt de ouder hierin? En de leerling zelf?

4. Krijgt de leerling ook ondersteuning vanuit de school, bv. van de zorgleraar of leerlingenbegeleider?

- a. Heb u zicht op wat deze ondersteuning inhoudt? Hoe komt dit?
- b. Waaruit bestaat deze ondersteuning concreet?
- c. Verschilt het doel van de ondersteuning die u biedt (als ondersteuner) van de ondersteuning geboden door de school?
  - *Indien ja*: In welke zin? Waarom?
- d. Wat is de plaats van deze zorginitiatieven geboden op school ten opzichte van de ondersteuning door u, als ondersteuner?
  - i. Ziet u deze als complementair ^(aanvullend) of eerder overlappend ^{(‘meer van hetzelfde’)?}
  - ii. Kunt u dit verder toelichten?

5. Opstart ondersteuning: Hoeveel tijd was er tussen het moment dat er ‘een probleem’ werd ervaren en de eigenlijke opstart van de ondersteuning⁸?

- a. Kwam de ondersteuning volgens u op tijd/te laat?
- b. Wat heeft ervoor gezorgd dat de ONDS op tijd/te laat was, denkt u?

6. Flexibiliteit ondersteuning:

- a. Is de ondersteuningsnood van deze leerling altijd dezelfde geweest?
  - i. *Indien nee*
    - Wat gebeurde er toen de ondersteuningsnood veranderde in de loop van het schooljaar?
    - Hoe komt het dat de ondersteuningsnood is veranderd? Waar had dit mee te maken?
    - Wat was de impact op de lopende ondersteuning?

---

⁸ Dit kan ook afhangen van de betrokkenheid en de samenwerking met CLB.

- b. Zijn er sinds de start van de ondersteuning wijzigingen geweest in aanpak?
  - i. Waarom?
  - ii. Op welke manier is de aanpak precies veranderd?

B Ondersteuning aan de leraar/het lerarenteam/de school

Doel, vorm en inhoud van de ondersteuning

1. Wat is het doel van de ONDS die u biedt aan de leraar/het lerarenteam/de school?

Wat beoogt de ondersteuning?

- a. Hoe werd dit doel bepaald?
- b. Wie was er nog betrokken?
- c. Sluit dit doel aan bij de nood die de leraar ervaart, denkt u?

2. Waaruit bestaat de ondersteuning aan de leraar/het lerarenteam/de school in het algemeen?

3. A. Wat houdt deze ondersteuning precies in? (inhoud) (Wat doet u concreet?)

Hoe krijgt deze ondersteuning vorm? (vorm)

- a. Sinds wanneer vindt deze ondersteuning plaats?
  - i. Indien gestopt: Hoe lang heeft de ondersteuning geduurd?
- b. Hoeveel tijd (uitgedrukt in uren per week /maand) besteedt u aan deze ondersteuning?
- c. Wanneer vindt deze ondersteuning plaats?
- d. Waar vindt deze ondersteuning plaats? (op school/in de klas/elders)

B. Heeft u de indruk dat de leraar geholpen is met deze ondersteuning?

- a. Op welke vlakken is de ondersteuning helpend?
- b. Zijn er andere dingen die nog zouden kunnen helpen? Zo ja, welke?

C. Op een schaal van 0 tot 10, hoe tevreden bent u met de ondersteuning die u nu biedt/kunt bieden aan de leraar/het lerarenteam/de school? Wat maakt dat u dit cijfer geeft?

- a. Wat vindt u positief? Wat vindt u eerder negatief?
- b. Kunt u vanuit uw functie van ondersteuner de nodige ondersteuning bieden voor de leraar/het lerarenteam/de school? Wat maakt van wel/niet?

D. Wie wordt er betrokken bij het bepalen van de inhoud en de vorm van de ondersteuning aan de leraar/het lerarenteam/de school (directeur, interne leerlingbegeleiding...)?

- a. Wat is ieders aandeel?
- b. Hoe tevreden bent u over deze verdeling?

C Algemene reflecties

Effecten

1. Welke impact/effect heeft de ondersteuning volgens u...?

- c. Voor de leerling?
  - i. *op participatie aan het lesgebeuren*: les kunnen volgen, het huiswerk maken
  - ii. *op sociale participatie*: het zich goed voelen in de klasgroep
  - iii. Waaraan merkt u dat?

- d. Voor de betrokken leerkracht?
  - i. Wat betreft handelingsbekwaamheid?
  - ii. Waaraan merkt u dat?
- c. Voor het schoolteam/de school als geheel?

2. Komt het ervaren effect overeen met uw verwachtingen bij de opstart van de ondersteuning?

Wat waren uw verwachtingen juist?

- a. Indien neen:
  - i. Waarom niet?
  - ii. Wat is volgens u nodig om het gewenste effect te bereiken?

3. Hoe wordt er opgevolgd of de geboden ondersteuning effectief werkt?

- i. Kunt u hier iets over vertellen?
- ii. Hoe worden 'effecten' in kaart gebracht? Door wie?

Communicatie rond de ondersteuning en samenwerking

1. Wie is er nog betrokken bij de ondersteuning? (zorgleraar of leerlingbegeleider van de school, CLB-medewerker, externe hulpverlener, ouders, persoonlijk assistent, stagiair...)

2. Hoe verloopt in het algemeen de communicatie tussen alle betrokken actoren?

- a. Hoe verloopt de communicatie met de leraar en de school?
- b. Hoe verloopt de communicatie met de ouders?
- c. Hoe wordt er met de leerling over de ondersteuning gepraat?

3. Hoe beoordeelt u in het algemeen de samenwerking tussen de verschillende actoren?

- a. Wat loopt er goed?
- b. Wat loopt er volgens u nog niet goed? Waarom?
  - i. Wat is er nodig om dit te verbeteren/op te vangen?

Ervaringen

1. Hoe ervaart u in het algemeen de ondersteuning die uw ONW/school voor BuO biedt?

- a. Wat loopt er goed?
- b. Waar ervaar je nog uitdagingen?
- c. Kunt u een voorbeeld geven van een positieve ervaring?
  - i. Wat maakte deze ervaring positief?
- d. Kunt u een voorbeeld geven van een negatieve ervaring?
  - i. Wat maakte deze ervaring negatief?
- e. Indien van toepassing: vergelijking ondersteuning ONW en eerdere ondersteuning: Hoe anders ervaart u de ondersteuning vanuit het ONW/de school voor BuO t.o.v. de eerdere begeleiding (GON/ION) die u gaf?
- f. **Wat is er voor u sinds het nieuwe ondersteuningsmodel concreet veranderd?**
  - i. In positieve zin? In negatieve zin?

2. Welke betekenis heeft de ondersteuning voor u?

Afrondende vragen (1 minuut)

- *Eindvraag:* Voor we ons gesprek beëindigen, wil ik u vragen of er bepaalde zaken niet aan bod zijn gekomen, die volgens u toch belangrijk zijn?

Afsluiting (1 minuut)

- *Invullen infofiche:* Om in het onderzoeksrapport een correcte beschrijving te kunnen maken van enkele achtergrondkenmerken van de deelnemers worden onderstaande gegevens opgevraagd. Hierover zal anoniem gerapporteerd worden.
- *Ondersteuner bedanken voor de medewerking:* Nogmaals bedankt om te willen meewerken aan ons onderzoek en hiervoor tijd te maken. U wordt na afloop van ons onderzoek ook geïnformeerd over de bevindingen.